

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δωδέκατος Συνδρομή ἑτήσια : Ἐν Ἀθῆναις, φρ. 10, ἐν ταῖς Ἰαπωνίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους· καὶ εἶνε ἑτησίαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6 6 Σεπτεμβρίου 1881

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ

Παιδικὴ ἀνάμνησις.

Οὐδέποτε ἡ σημερινὴ νεότης θὰ μάθῃ τὰς σποδράς συγκινήσεις, ἃς ἤσθάνοντο πρῶτον ἔγεινα κάτοχος τοῦ πρώτου ζεύγους τῶν υποδημάτων μου. Τὴν σήμερον τὸ εἶδος τοῦτο τῆς υποδέσεως δὲν εἶνε πλέον τοῦ συρμοῦ· ἀλλὰ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ νὰ φορέσῃ τις υποδήματα ἦτο τρόπον τινὰ προβιβασμὸς τοῦ παιδίου εἰς ἄνδρα, ἀνύψωσις κατὰ δύο τοῦλάχιστον δακτύλους. Δὲν κάμνω ὅρκον, διότι εἶνε πολλὰ ἔτη ἔκτοτε, ἀλλὰ τὸ ὄνειρόν μου τοῦτο πιστεύω ὅτι τὸ ἐβλεπον δύο ὅλα ἔτη. Διερχόμενος τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἠσθάνομην διεγειρομένην τὴν ὀρεξίν μου οὐχὶ ὑπὸ τῶν ζαχαροπλαστέων, οὐχὶ ὑπὸ τῶν τεραστίων ἐκείνων δοχείων τῶν περιχόντων ποικιλόχροα βρευστὰ καὶ χρησιμευόντων ὡς σημεῖα ἀναγνωρίσεως τῶν φαρμακείων, πρὸ τῶν ὁποίων ἄλλοτε τοσάκις ἔστην ἐν ἐκστάσει λείπων τὰ χεῖλῃ μου καὶ υποτονθούζων «Τὰ ὦρα καὶ αὐτὰ κόκκινα καὶ κυανὰ ποτὰ, Θεέ μου! τί καλὰ ποῦ θὰ εἶνε!» Ταῦτα πάντα, λέγω, οὐδόλως με συνεκίνηον· μόνον τὰ υποδηματοποιεῖα προσεῖλκον τὴν προσοχήν μου. Ἰσάμενος πολλάκις πρὸ τῶν παρθύρων ἐθεώμην τὰ ἐκτεθειμένα υποδήματα ἐν ταῖς υελίναις θήκαις, ἐπιθεωρῶν λεπτομερῶς αὐτὰ καὶ παραβάλλων πρὸς ἄλληλα· καί, ἀφ' οὗ ἐξέλεγον τὰ τῆς ἀρεσκείας μου ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν στενάζων ἐκ βαθέων, «Τοιαῦτα τὰ ἦθελα ἐγώ, ἀλλὰ ὀλίγον τι ὑψηλότερα».

Ἄλλ' οἱ μοι! ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ πάντα ἐρχονται· ἡ ὥρα τῶν πρώτων μου υποδημάτων ἐσήμηνεν, ὡς ἐσήμαναν μετὰ ταῦτα τόσαι καὶ τόσαι ἄλλαι ὥραι ἡττον εὐάρεστοι. Ἐπειδὴ ἔλαβον τὸ δεύτερον βραβεῖον ἐν τῷ σχολείῳ, οἱ γονεῖς μου ἔκριναν ὅτι τοιαύτη τις τιμὴ ἦτο ἀξία καὶ ἀνταμοιβῆς ἐκτάκτου· συσχεψάμενοι λοιπὸν ἀπεφάσισαν παμψηφεῖ νὰ μοι δωρηθῇ ζεύγος υποδημάτων. Καὶ ὅτε κατὰ τὰς διακοπὰς τοῦ Πάσχα ἐπανῆλθον ἐκ τοῦ σχολείου οἰκαδε, ὁ πατήρ μου μοι ἀνήγγειλεν ἐπιστήμως ὅτι τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν ἐμελλε νὰ ἔλθῃ ὁ υποδηματοποιὸς νὰ μου πάρῃ μέτρον· τοῦτο ἐγὼ ἀκούσας ὑπεκρίθην ὅτι ἐξεπλάγην· λέγω δὲ ὑπεκρίθην, διότι ἡ μήτηρ γινώσκουσα ἤδη τὴν σφοδρότάτην μου ἐπιθυμίαν καὶ φοβουμένη μὴ τὸ κίβνιδιον τῆς ἀγγε-

λίας βλάβῃ τὴν υγίειάν μου, ἐνόμισε καλὸν ἅμα τῇ ἀφίξει μοι εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον νὰ μοι εἴπῃ ὅτι εἶχεν ἤδη ἀπορρασιθῇ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν διακαῶν εὐχῶν μου. Καίτοι λοιπὸν προσγίνωσκον τὸ πρᾶγμα, οὐχ ἡττον κατησπάσθην τοὺς φιλοστόργους γονεῖς μου ἐκδηλῶν τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην μου.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα, ἥτις μοι ἐφάνη αἰὼν ἀτελεύτητος, εἶδον μετὰ πολλῆς χαρᾶς προκύπτοντα κατὰ τὸ ἄκρον τῆς πρὸ τῆς οἰκίας μας μικρᾶς δεινδοστοιχίας ἄνθρωπόν τινα κομίζοντα τὸ ὄνειρόν μου περιτετυλιγμένον διὰ πρασίνου υφάσματος. Ἡ καρδιά μου ἐπάλλετο σφοδρῶς ὅτε ἐπεχείρησα τὰ προσοίμια τῆς δοκιμασίας τῶν υποδημάτων μου. Μετὰ τινὰς δυσκολίας προσερχομένης, ὡς εἰκὸς, ἐκ τῆς ἀπειρίας μου εἰσῆγαγον τὸν πόδα εἰς τὸ υποῦμα.

Τὸ κατῴρωσα τελευταῖον, ἀλλὰ ὁ πούς εἰσχωρήσας μέχρι τοῦ ταρσοῦ δὲν ἠθέλησε νὰ προχωρήσῃ πλέον.

— Σπρώξατε ὀλίγον, κύριε, εἶπεν ὁ υποδηματοποιός.

Τοὺς δύο δακτύλους διαπεράσας διὰ τῶν ἀορτήρων κατέβαλον ὑπερανθρώπους ἀγῶνας, καὶ κατῴρωσά πως νὰ ἀναγκάσω τὸν πόδα μου νὰ προχωρήσῃ, τοῦθ' ὅπερ ἐδιπλασίασε τὸ θάρρος μου. Κατακόκκινος φωτιὰ προσεπάθησα διὰ νέου τιναγμοῦ, ἀλλ' ἀνέπεσα ὑπτίως ἐπὶ τῆς ἔδρας μου· οὐχ ἡττον ἡ ἐπιτυχία ἦτο ἤδη ἐξησφαλισμένη, καὶ μία τις μόνον ὑπελείπετο ἀπόπειρα ἡ τελευταία. Καὶ ὅμως οὐχί· διότι ἡ πτέρνα ἦτο τῶν ἀδυνάτων νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν θέσιν τῆς.

— Κτυπήσατε τώρα τὸν πόδα σας, κύριε, ὑπέλαβεν ὁ καλλιτέχνης.

Ἡ συμβουλὴ αὕτη ἦτο λίαν καλή, διότι παρρηθὺς ἡ πτέρνα ἠκολούθησε τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποδὸς καὶ ἐσφηνώθη ὡς σιδηρὰ σφήν διὰ τῆς σφύρας ἐμπνηγμένη εἰς τεμάχιον ξύλου. Ἄλλ' οἱ μοι! μόλις τὸ ἤμισυ τῶν δεινῶν μου συνεπληρώθη· διότι καὶ τὸ ἀριστερὸν υποῦμα δὲν ἐφάνη ὀλιγώτερον δυσπείθες τοῦ δεξιμοῦ ἀδελφοῦ μου. Παρὰ τοῦ διδασκάλου μου εἶχον πολλάκις ἀκούσει ὅτι τὰ καλὰ κόπῳ κτῶνται· τότε δὲ ἔτι μάλλον ἐβεβαιώθην περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης.

Καίτοι δὲ ἡ πλήρωσις ἐπιθυμίας ἐπὶ μακρότατον χρόνον ἀσμένως προσδοκωμένης καθήκουσε τὴν καρδίαν μου, ἀλλὰ τὰ κάτω μου ἄκρα ἠσθάνοντο

ὅπως τὰ ἐναντίον· θανασίμως ὑπέφερον ἐν τῇ φυλακῇ εἰς τὴν τὰ εἶχον περιορισμένα.

— Εἶνε κολλητὰ τὸν γάντι, εἶπεν δ' ὑποδηματοποιός.

— Καλὲ, πὲ φαίνονται στενὰ καὶ στενά. "Ε, δὲν σε στενοχωροῦν, μικρέ;

— "Αχ! νὰ μὴ του πληγώσουν τὰ πόδια! προσέθεσεν ἡ μήτηρ μου.

Ἐδέησε νὰ καταβάλω ἀληθῶς μεγίστην προσπάθειαν ἵνα κρατήσω τὸ γαί, ὅπερ ἐκρέματο ἀπὸ τῶν χειλέων μου· διότι ἐγὼ εἰξάμην τί ὑπέφερον τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ἀλλ' ἐσκέφην ὅμως ὅτι ὁ ἄθλιος ὑποδηματοποιός θὰ ἐξήτει πιθανῶς μίαν ἐτι ἐβδομάδος προθεσμίαν πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν περιλαλήτων ὑποδημάτων, ὅπερ ἔσφιγγον ἤδη εἰς χεῖράς μου, ἡ μάλλον αὐτὰ μὲ ἔσφιγγον. Διανοούμην ὅτι μεθ' αὐτοῦ ἐμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν μας ἡ μικρά μου ἐξαδέλφη Ἑλένη, ἥτις ἐπειδὴ ἦτο ἐν ἔτος μεγαλειτέρᾳ μου, μοῦ ἔκαμνε τὴν μεγάλην καὶ ἐφάρετο πρὸς ἐμὲ ὑπερηφάνως· πῶς λοιπὸν νὰ ἀφῆσω νὰ παρέλθῃ τοιαύτη εὐκαιρία νὰ δείξω καὶ ἐγὼ εἰς αὐτὴν ὅτι ἔπρεπε νὰ με σέβεται χάριν τῶν ὑποδημάτων μου τῶν τόσο ἀνδριάνων; Ὑπέμεινα λοιπὸν τοὺς δριμυτάτους πόνους, ὡς ὁ παῖς ἐκεῖνος ὁ Σπαρτιάτης, ὅστις κλέψας ἀλώπεκα ἔκρυπεν αὐτὴν ὑπὸ τὸ φρέμας του. Ὑπέμεινα ἔρωτικῶς τοὺς πόνους, ἀναίσθητος εἰς τὰ κεντήματα καὶ τὴν νόκην, ἥτις ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀνέβαινον εἰς τὴν κνήμην· περιήλθον πολλάκις τὴν αἰθούσαν μεγάλους βήμασι, καὶ ἐπανελθὼν ἔστην ἐνώπιον τοῦ πατρός μου, καὶ καταπριζόμενος εἰς τὸ στίλβον δερμάτινον κάτοπτρον, εἶπον εἰς αὐτόν:

— Κυττάξετε, καθόλου δὲν με στενοχωροῦν, μὰ καθόλου.

Ἡ ἐξαδέλφη μου Ἑλένη ἦτο δεκατριῶν ἐτῶν, ἐγὼ δὲ δώδεκα. Λέγουσιν ὅτι πᾶν πρᾶγμα ἐρρεται εἰς τὴν ὥραν του· καὶ ὅμως αἰσθημάτων τινὰ ἡμῶν ἐξεγείρονται πολὺ πρὸ τοῦ νὰ σημάνῃ τὸ ὥρολόγιον. Δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ εἶπω ἐν εἶχον λόγον τινὰ, οὗ ἕνεκα προετίμων τὴν Ἑλένην ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας μου ἐξαδέλφας. Ἡ συγκίνησις, ἣν ἠσθάνομην ὁσάκις τὸ βλέμμα μου συνήντα τὸ βλέμμα της, ἡ ἡ χεὶρ της ἤγγιζε τὴν χεῖρά μου, ἡ βόστρυχος τῆς καστανῆς κόμης της ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σαλευόμενος ἐθώπευε τὴν παρειάν μου, ἡ συγκίνησις μου, λέγω, μοὶ ἔμενε σκοτεινὴ καὶ ἀνεξήγητος· καὶ ὅμως ἦτο πρόδηλον ὅτι ἡ ἀγάπη, ἣν πρὸς αὐτὴν ἠσθάνομην, οὐδὲν κοινὸν εἶχε πρὸς τὴν φιλίαν, ἣν εἶχον πρὸς τοὺς ἄλλους μου μικροὺς φίλους, ἄρρενάς τε καὶ θήλειαι.

Ὡς εἶπον ἀνωτέρω, ἡ ἐξαδέλφη μου ἐφάρετο πρὸς ἐμὲ ὡς πρὸς παιδάριον. Οὐδεὶς δὲ τῶν ἀγαπητῶν μου ἀναγνωστῶν ἀγνοεῖ ὅτι οὐδὲ ὅπως ὑπάρχουσι μικρὰ κόραι, μόνον μικρὰ γυναῖκες ὑπάρχουσι. Καὶ ἡ ἐξαδέλφη μου εἶχεν ἤδη ἀνε-

γαίρει ὀλίγον τὴν ἔκρηκν τοῦ εὐεργετικοῦ παραπατάσματος, τοῦ καλὸν τῶν καὶ προστατεύοντος τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, καὶ εἶχε διίδει μακρόθεν πραγματικότητάς τινὰς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Εἰς τὴν δὲ μετὰ πρῶτον ὀριζόμεντος τὴν ἀπόστασιν τῶν δώδεκα δυστυχῶν μηνῶν, οἵτινες ἀπεχώριζον τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων μας. Οὐδέποτε συνήνεσε νὰ με παρκαλῶν σύντροπον δμοιόθυμον ὁσάκις ἐπαίζομεν· πάντοτε ἤθελεν ἐγὼ νὰ ὑποκρίνομαι τὰ μικρότερα πρόσωπα, ἐγὼ νὰ γίνωμαι γυνή, ἐγὼ παιδίον· καὶ καὶ μὲν τὸ τοιοῦτον μ' ἐξηυτέλιζε πῶς, ἀλλὰ οὐδὲ ὅπως μ' ἐκώλυε τοῦ νὰ καταβροχθίζω τὰ λιχνύματα, δι' ὧν ἀφρόνως καὶ μετὰ πολλῆς προθυμίας μ' ἐφιλοδώρει. Μὲ ἐξήπλωνεν ἐπὶ τῆς κλίνης, μὲ ἀνῆγειρεν, ὑπεκρίνετο ὅτι με ἐνδύει, μ' ἐλάμβανεν ἐπὶ τῶν γονάτων της, καὶ μ' ἐκίνει θέλοντα δῆθεν νὰ με κοιμήσῃ, καὶ ὁλοκλήρους ὥρας δὲν μ' ἔφρινε καταθωπεύουσα καὶ καταφιλοῦσά με, ἐγὼ δὲ ταῦτα πάντα ἀπεδεχόμην μετὰ τινος αἰδοῦς καὶ ἐκπλήξεως.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὴν ἐπαύριον ἐπανέλαβον, ἀλλὰ κεκλεισμένων ὅμως τῶν θυρῶν, τὴν ἐναγώνιον καὶ κοπιώδεστέτην ἐρῶδον κατὰ τῶν καινοῦργων μου ὑποδημάτων. Καὶ ἀνεφάνην μὲν νικητής, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐστραγγαλισμένος· διότι ἀντὶ νὰ ἀνοίξῃ, ὡς καὶ ἐγὼ ἤλπιζον καὶ ὁ ὑποδηματοποιός εἶχεν ὁμώσει, τὸ κατάρτατον ἐκείνο δέρμα, τοῦναντίον ἐφαίνετο μάλλον καὶ μάλλον συστέλλόμενον καὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅτε μὲν ἤμην μόνος, ἠναγκαζόμην νὰ χωλαίνω, παρευθὺς δὲ νὰ ἀναλαμβάνω τὸ χαρμόσυτον μεσιδιάμα μου, ὅτε παρίστατο καὶ ἄλλος τις μάρτυς τῆς συμφορᾶς μου. Τοσαύτη δ' ἐγένετο ἡ βιάσανός μου κατὰ τὸ πρόγευμα, ὥστε μόλις ἠδυνήθην νὰ φάγω ὀλίγον τι, καὶ ἐκ διαλειμμάτων ἠναγκαζόμην νὰ ἀποσπογγίζω τοὺς ὀρόμβους τοῦ ἰδρώτος, ὅστινες ὡς μαργαρίται ἐστίλβον ἐπὶ τοῦ μετώπου μου. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἐξαδέλφη μου, ἀνησυχούσα διὰ τὴν ἀνορεξίαν μου, διὰ πλείστων ὁσων τεκμηρίων ἀπέδειξε πρὸς με τὴν συμπάθειάν της, ὥστε οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσίν μου.

Κατὰ τὸ σῆμα μετὰ τὸ πρόγευμα ἐλάθομεν τὰ ὀπωρικά, καὶ μετέβημεν εἰς τὸν κήπον νὰ τα φάγωμεν. Ἦτο δὲ ὁ κήπος τεστάρων ὡς ἔγγιστα στρεμμάτων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὑπῆρχε λόφος σφιδανδρός, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο ἡ οἰκία, πρὸ τῆς ὁποίας ἐξετείνετο λειμὼν. Ἀξία δὲ ὄντως λόγου ἦτο δεινροστοχία γιγαντικῶν καστανῶν, ὧν τὰ φύλλα μόλις ἦδη ἀνεφύοντο. Ἦτο δὲ μία τῶν γλιχρῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀπριλίου μηνός, δι' ὧν ὁ ἥλιος προαγγέλλει τὸ ἔαρ· ἐφαίνετο δὲ ὡς ἀνανήφουσα ἐκ τῆς νάρκης καὶ ἀναζωογονουμένη ἡ σκυθρωπὴ ἐτι καὶ γυμνὴ κοιλάς ἐν τῷ μέσῳ τῶν χρυσῶν ἀκτίνων, αἵτινες τρέμουσαι ἐπιπτον ἐπὶ

τῶν κλάδων τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ λειμῶνος.

— "Αχ! τί εὐμορρα εἶνε νὰ ἔχῃ τις γύρω του δένδρα καὶ ὄχι οἰκίαν, ἀνερώνησεν ἡ Ἑλένη. Σήμερον καλὰ θὰ τὴν περάσωμεν ἐδῶ, μικρό μου.

Ἀλλ' ἐγὼ ἤμην ὀλίγον δυσχεστετημένος, διότι οὐδεμίαν σχεδὸν αἰσθησὶν ἐνεποίησεν εἰς τὴν ἐξαδέλφην μου ἡ πολλοῦ λόγου ἀξία ἐκείνη προσθήκη τῆς ἐνδυμασίας μου, ἐπηύξησε δὲ τὴν δυσχεστεσίαν μου καὶ ἡ ταπεινωτικὴ λέξις μικρό μου, δι' ἧς μὲ προσεφώνησεν ἡ Ἑλένη.

— Καὶ δὲν παρετήρησες ἐπάνω μου καμμίαν ἀλλαγὴν; τῇ ἀπεκρίθην περαχθεὶς ὀλίγον.

— Καλέ, τί με λές; Γὰρ νὰ ἴδῃ, μήπως ἔθγαλες μουστάκια;

Καὶ ἔκυψε πρὸς τὸ πρόσωπόν μου, παρατηρούσά με μετὰ πολλῆς προσοχῆς· ἐγὼ δὲ ἀνυψώσας τὰς περισκελίδας μου μέχρι ὑπεράνω τοῦ γόνατος, μάτην ἀνέμεινον νὰ τὴν ἴδῃ καταλαμβάνομένην ὑπὸ θαυμασμῷ καὶ ἐκπλήξεως· ἡ πονηρά μου ἐξαδέλφη τοῦναντίον ἀνερώνησε διὰ τῆς ἀργυρᾶς φωνῆς της ἀνακαγχάζουσα ὀρθοῦσά με.

— Ἦό, πό, τί εἶν' αὐτὰ; καλὲ πόσον παρὰ ξένος φαίνεται! Ὁ δὲ εἶπὼ τῆς θείας νὰ σε φωτογραφήτῃ!

— Καὶ πῶς τάχα! εἶπον ἐγὼ μετὰ δυσχεστείας ἀξιοσύνης, ἀρ' οὐ γυμνάζομαι εἰς τὴν ἱππασίαν, νομίζω ὅτι δὲν εἰμ' ὀρθὸν νὰ κάμω ἄλλως, νὰ μὴ ρορῶ ὑψηλὰ ὑποδήματα.

— Καλὰ, δὲν λέγω ὅχι, ὅταν γυμνάζεσαι· ἀλλὰ ἐδῶ ὅπως ἔπρεπε νὰ φορέσῃς τὰ ἄλλα σου ὑποδήματα, διὰ νὰ εἰμ' ὀρθὸς νὰ τρέχῃς εὐκολα. Καὶ ἐγὼ ἴσα ἴσα ἤλθην νὰ περιπατήσωμεν. Μαὐτὰ τὰ μεγάλα ὑποδήματα δὲν θὰ εἰμ' ὀρθὸς νὰ μ' ἀκολουθήσῃς. Ἐλα, δοκίμασε νὰ με πιᾶσῃς.

Καὶ ἔτρεξεν ἐλαφρὰ καὶ ταχεῖα ὡς πτηνόν· καὶ ἐγὼ τὴν ἐκυνήγησα ἐπικυζάνων τὴν ἀγωνίαν μου. Ἀλλ' οἶμοι! καὶ ἔκτιστον βῆμα ἔβλεπον αὐξανόμενῃ τὴν ἀπόστασιν τὴν διαχωρίζουσάν με ἀπὸ τῆς Ἑλένης. Ἐν δὲ τέλος κατάρθωσα νὰ τὴν πλησιάσω, τοῦτο ἐγένετο διότι αὐτὴ ἐστάθη πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς πύλης, καὶ τότε δὲ τὸ ὁμολογῶ πόσον ὀρεῖ· ἦσαν οἱ πόνοι τῶν κάτω μου ἁκρῶν, ὥστε εὐθὺς ὡς τὴν εἶδον σταθεῖσαν, ἐμετρίασα τὸν δρόμον μου.

— Δὲν σ' το ἔλεγα ἐγὼ, μικρό μου, ὅτι δὲν θὰ εἰμ' ὀρθὸς νὰ τρέχῃς μ' αὐτὰ τὰ ἄνοστα καβουρδιστήρια ποὺ ἔχωσες τὰ πόδια σου; Εἶσαι μικρὸ ἀκόμη, καὶ αὐτὰ τὰ φοροῦν οἱ ἄνθρωποι ὅταν περάσῃ ἡ ἡλικία, ἡ ὁποία ἀγκαπὰ τὰ παιγνίδια.

Ἡ συμβουλὴ ἦτο καλὴ καὶ σφόδρα ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἐκτελέσω, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἐμὸν, διότι οὕτω πῶς θὰ προσεβάλλετο ἡ φιλαυτία μου. Ὅταν φάσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, τὰ πετῶ ἄνευ ἀναβολῆς. Ἠλπιζον δὲ ὅτι ταχέως ἠθέλομαι ἐπανελθεῖν. Ἀλλὰ ποῦ! Ὁ τετραπέρατος σύντροφός μου εἶδεν ἔξω τοῦ κήπου νὰς ἠνθισμέ-

νὰς ἰτέας παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἀνεφώνησεν.

— "Α! Κύτταξε, κύτταξε τί εὐμορρα ἄνθη! Ἐλα νὰ τρέξωμεν νὰ μου κόψῃς νὰ πλέξω ἕνα στέφανον.

Καὶ ἐνταυτῷ διὰ τῆς λεπτοφυοῦς καὶ μικρᾶς χειρὸς της, ἀγνοῶ πῶς κατάρθωσε νὰ κινήσῃ τὴν σιδηρὰν κιγκλιδωτὴν πύλην καὶ νὰ τὴν περιστρέψῃ περὶ τοὺς στρόφιγγάς της, καὶ ὤρμησεν ἔξω μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε ἐγὼ δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐκστομίσω τὰς διαμαρτυρήσεις, ὧν πλήθος εἶχον ἑτοιμον κατὰ τῆς προτάσεώς της· κυρίως μὲν διότι ἡ μικρὰ ἐκείνη παρὰ βλάστης ἀνέδωκε τὴν ὥραν τῆς ἀπελευθερώσεώς μου, ἔπειτα δὲ ἦτο καὶ ἀπειρία οὐχὶ μικρὰ ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς μητρός. Ἠναγκάσθην λοιπὸν νὰ ἀκολουθήσω τὴν Ἑλένην ἱσταμένην ἤδη καὶ ἀναμύνουσάν με παρὰ τὴν ῥίξαν τῆς πλησιεστάτης ἰτέας.

Ὡς ἂν μὴ ἤρκουν οἱ τόσοι μου πόνοι, ἐδέησε νὰ ὑποστῶ καὶ ἄλλους νέους· ἡ φίλη δι' ἐνὸς χαριστάτου νεύματος μοὶ ὑπέδειξεν ὅτι ὤρειλον νὰ ἀναβῶ ἀναρριχόμενος ἐπὶ τοῦ δένδρου ἵνα δρῶσιν τὰ κατηραμένα ἐκείνα ἄνθη. Εὐτυχῶς ἡ ἰτέα ἦτο κεκλιμένη, καὶ ὅπως δῆποτε μετὰ ὀλιγωτέρας δυσκολίας ἠδυνήθην νὰ ἀναβῶ. Ἐκοψα δὲ ἐκλεκτὰ κλωνία· καὶ ὅσον δὲ τὰ ἔρριπτον πρὸς τὴν Ἑλένην, ἐκείνη τὰ συνέπλεκεν ἐπὶ λεπτοῦ κλάδου εὐκαμπτου, ὃν εἶχε κάμψῃ ὡς στέφανον, ἀκριβῶς κατὰ τὸ μέτρον τῆς κομψῆς κεφαλῆς της. Μετὰ τοσαύτης δὲ ταχύτητος εἰργάζετο, ὥστε πρὶν ἐγὼ καταβῶ ἐκείνη ἐφόρει ἤδη τὸν στέφανον. Ὅτε δὲ κατέβην ἔφερε μετὰ σπουδῆς καὶ πολλῆς χάριτος τὸ πρόσωπόν της πολὺ πλησίον τοῦ προσώπου μου, καὶ βλέπουσά με ἀπενῶς καὶ περιστρέφουσα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν της μοὶ ἔλεγε:

— Κύτταξέ με, μικρό μου, πόσον εὐμορρα εἶνε τὰ ἄνθη; Εἰμ' ὀρθὸς νὰ εἰπῇς ὅτι δὲν εἶνε καλότερα παρὰ τὰ περίφημα ὑποδήματά σου; Τοῦλάχιστον δὲν με ἀσχημάτουν. Ὅταν πρὸ ὀλίγου ἔτρεχες μ' ἐφαίνετο ὅτι βλέπω τὸν μέγαν ἐκείνον πίθηκον, ὁ ὁποῖος ἐχόρευε προχθὲς εἰς τὸ θέατρον.

Ἐγὼ εἰξάμην πόσον μ' ἐπείραζεν ἡ παρομοίωσις τοῦ πίθηκου, καὶ ἡ ἐνθύμισις τῶν βισάνων μου! Ἀλλὰ πόσον χαρίεσσα καὶ θαλαττικὴ μοὶ ἐφαίνετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Ἑλένη, ὥστε δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ τὴν ἀποδείξω τὴν δυσχεστεσίαν μου.

— Τώρα εἰσελά ποῦ εἰσελά ἐδῶ, δὲν πηγαίνουμεν νὰ συναζώμεν ὀλίγα ἄνθη; Κύτταξε ἐκεῖ κάτω τὴν ὠραίαν πρασιναῖαν, εἶνε καταστολισμένη ἀπὸ ἄνθη.

— Τὸ εἰξάμην ὅμως ὅτι μὰς εἶπαν νὰ μὴ...

— Καλέ, δὲν βαρύνει! Ὅταν ἡμεῖς προσφύρωμεν μίαν ὠραίαν ἀνθοδέσμην εἰς τὴν θείαν καὶ τὴν μητέρα δὲν θὰ ταῖς βασταῖνῃ ἡ καρδιά των

νά μας επιπλήξουν. Κ' έπειτα δέν ξέρεις πόσον άρέσουν εἰς τήν μητέρα τά ἄνθη.

Καί ταῦτα λέγουσα ὤρμησε πρὸς τὸν λειμῶνα. Ἀλλά τώρα, ὅτε ἡ Ἑλένη τρέχει ἀναζητοῦσα τὰ ἄνθη καί δέν μᾶς ἀκούει, ὁρῶμεν νά ἐξομολογηθῇ τήν ἀμαρτίαν μου. Ἀλλὰ δὴ ἡ ἀντίστασις μου δέν προήρχετο τόσον ἐκ τοῦ φόβου μὴ φανῶμεν ἀπειθεῖς εἰς τήν παραγγελίαν τῆς μητρός, ὅσον ἐκ τῶν γνωστῶν σας, ἀγαπηταί ἀναγνώστριαί, πό-νων μου. Ἀφόρητον ἦτο τὸ μαρτύριόν μου, ἀπὸ τοῦ ἄκρου ποδὸς ἡ νάρκη ἀνέβη εἰς τήν κνήμην, καί ὡς μεθύων δέν ἠδυνάμην νά σταθῶ ἀσφαλῆς ἐπὶ τῶν ποδῶν μου, τί λέγω; δέν εἶχον δύναμιν νά κινήθῃ. Παραβλέπων πᾶσαν φιλοτιμίαν ἀπεφάσισα νά ὁμολογήσω εἰς τήν ἐξαδέλφην μου τήν ἀδυναμίαν μου, ἀλλ' ἐκείνη ἦτο πολὺ μακράν. Τί λοιπόν νομίζετε ἀπεφάσισα; Κάθημαι κατὰ γῆς ἐπὶ τοῦ χόρτου, καί καθίδρωσ καί ἀσθμαίνων καί ἀγωνιῶν σύρω καί ἐξάγω τὰ κατηραμένα ὑποδήματα ἐλευθερώσας τοὺς δυσμοίρους μου πόδας ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ πιεστηρίου. Καί ἔχων ὑπὸ μάλης τὰ ὑποδήματά μου ἔδραμον πρὸς τήν Ἑλένην ταχύς ὡς σιδερόδρομος, καί οἱ πόδες μου πατοῦν-τες ἐπὶ τῆς ὁροσερᾶς χλόης ἀνεκουφίζοντο.

Τόσην ἡσθάνομην ἠδονὴν διὰ τήν λύτρωσίν μου, ὥστε οὐδεμίαν αἰσθησίν μοι ἐνεποίησαν αἱ λοιδο-ρίαι καί αἱ εἰρωνικαὶ ἐκφράσεις τῆς Ἑλένης, ὅτε μὲ εἶδε τρέχοντα γυμνόπου καί ἔχοντα τὰ ὑπο-δήματα, ὡς λεζικόν, ὑπὸ μάλης.

— Εὐγε, Γεωργάκη μου, εὐγε! ἀνεφώνησε· δέν εἴμπορεῖ κανεὶς νά σέ κατηγορήσῃ ὅτι δέν εἶσαι προδιδεπτικός ἄνθρωπος, μικρὸ μου. Ἐβγαλες τὰ καλά σου τὰ ὑποδήματα μὴ τύχη καί τὰ βλάβη ἡ ὑγρασία. Βέβαια τοὺς ἀξίζει αὐτὴ ἡ περιποίησις, τί λόγος; ὑποδήματα εἶνε αὐτά, δέν εἶνε παιῖς γέλασε.

— Τὰ ἔβγαλα διότι, καθὼς βλέπεις, Ἑλένη, μ' ἐπονοῦσαν· καί ἐγὼ παρὰ κάθε ἄλλο πρᾶγμα προτιμῶ νά τρέχω μαζὶ σου.

— Εὐγε, εὐγε! ἐπανέλαθεν ἡ φιλομειδῆς ἐ-ξαδέλφη μου διὰ μιᾶς μεταβληθεῖσα· καί διὰ φωνῆς γλυκείας προσέθηκεν· Ἄν καί ὀλίγον ἀργά ἀπέδειξες τήν εὐκρίνειάν σου, ὅμως ἡ καλή σου μαμὰ ἡ Ἑλένη, τὴν ὁποίαν ἐθύμωσες μὲ τὰ με-γαλεῖα καί ταῖς φαντασίαις σου ποῦ δέν πρόπουν εἰς μικρὸ παιδί σάν καί σέ. Ἐγὼ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἶδα ὅτι τὰ ὑποδήματά σου ἦσαν πολὺ στενά. Ἄν θέλῃς καί καλὰ νά φορῇς ὑποδήματα καί νά φαίνεσαι μέγας, εἰπὲν αὐτῇ παραγγέλλουν ἄλλα. Ἐλα τώρα, τὸ χέρι σου, Γεωργάκη μου, νά συνά-ξωμεν γρήγορα γρήγορα τὰ ἄνθη καί νά ἐπιστρέ-ψωμεν ἐνωρίς εἰς τὴν οἰκίαν νά μὴ μας μαλώσουν.

Καί παρεῦθις ἔλαβε τὴν χεῖρά μου μετὰ τόσης ἀφελείας καί χάριτος, ὥστε καί ἡ χαρὰ καί ἡ εὐ-δαιμονία μου ἦτο ἀπερίγραπτος. Οὕτω δὲ κρα-τούμενοι κατηυθύνθημεν πρὸς τινὰ γωνίαν τοῦ λειμῶνος, ὅπου μακρόθεν ἐφαίνοντο ποικιλόχροα

ἄνθη, καί μετ' ὀλίγην ὥραν ἠρχίσταμεν τὸ ἔργον μας. Ἀλλὰ μόλις ἐξεδέλφη μου ἀλλὰ ἔκτα γνώμην παραιτεῖται τὰ ἄνθη καί τρέχει πρὸς τὰς χρυσάλι-δας, μὲ καλεῖ δὲ νά τὴν βοηθήσω νά τὰς συλ-λάβῃ. Ἐγὼ δὲ ὅστις κατηχηριστοῦμαι βλέπων αὐτὴν φερόμενην πρὸς ἐμὲ μετὰ τοσαύτης οἰκειό-τητος καί ἰσότητος, πρᾶγμα ἀσύνηθες, ἀδιστα-κτως ἔσπευδον νά τὴν εὐχαριστήσω. Αἶφνης εἶδε πτηνόν τι· μὲ λέγει νά τρέξωμεν νά ἀνακαλύψω-μεν τὴν φωλεάν του, ὃ δὲ εὐπειθὲς δοῦλός τις, ἡ εὐγενία μου, εὐτυχῶς γενόμενος πετερόπους ἠρ-χιζε τὰς ἐρεῦνας του. Ἐκεῖ πλησίον ἔρρεε ποτά-μιον σχηματίζομενον ἐκ τοῦ περισσεύματος πη-γῆς τινος διαρροῦστος τὰ πέριξ λιβάδια· ἐπὶ τῶν μικρῶν αὐτοῦ ὀχλῶν ἐρύετο πρῶτως ἕνα καὶ τῆς χλιαρότητος τοῦ ὕδατος χλόη πρασίνη ἀντίθεσιν μεγίστην ποιοῦσα πρὸς τὸ ξηρὸν καί ὑποκίτρινον χρῶμα τῆς ὄλης ἐκτάσεως, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας περιερίσσετο ὡς ταινία πρασίνη. Τοῦ ποταμίου τούτου τὰ ὕδατα διαφανῆ ὡς κρύσταλλος ἔρρεον ἐπὶ στρώματος χαλίκων, οἵτινες ἕνα καὶ τῶν ζω-ηρῶν χρωμάτων ἐφαίνοντο ὡς λίθοι πολύτιμοι, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν διέτρεχον ἐλαφροὶ κυμα-τισμοὶ ἐπιδεικνύοντες πάντα τῆς ἱριδος τὰ χρώ-ματα διὰ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἑαρινοῦ ἐκείνου ἡλίου.

Τὸ χαριέστατον ἐκεῖνο ποτάμιον κατέθελεξεν ἀμφοτέρους, καί τὴν ἐξαδέλφην μου καί ἐμέ. Κα-κλιμένοι παρὰ τὴν ὄχλην ἐπὶ τῆς χλόης δέν ἐ-χορταίνομεν βλέποντες τὰ ἐν τῷ ὕδατι μικροσκο-πικὰ ἰχθυῖδια καί ἀκούοντες τὸν μορμυρισμὸν τοῦ ἐλαφροῦ βρύματος. Τώρα καί ἐγὼ δέν εἰξεύρω ποῦ πρέπει νά ἀποδώσω εἰς τὴν ἐπαφὴν τῆς χειρὸς τῆς μικρᾶς μου φίλης, εἰς τὴν σιγὴν τῆς περικυκλοῦ-σης ἡμᾶς ἐρημίας, εἰς τὴν καλλονὴν τῆς ἡμέρας, καί ἐγὼ δέν εἰξεύρω ποῦ νά ἀποδώσω τὴν ἀλλό-κοτον κατὰστασιν ἐν ἣ εὐρισκόμην, καί ἣν δέν δύναμαι ἄλλως νά ἐξηγήσω εἰ μὴ ὡς ἐπιθυμίαν καί εὐχὴν τοῦ νά παρτεῖνετο ἐπ' ἀπειρον ἡ ἡμέρα ἐκείνη καί ὡς ἀπόφασιν τοῦ νά ὑποτάσσωμαι τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς ἐπιθυμίας καί θελήσεις τῆς Ἑλέ-νης. Τὰ κομψὰ χαλίκια τὴν ἔβαλαν εἰς πειρα-σμόν, τί νά κάμω λοιπόν; ἔβρεξα τοὺς πόδας μου μέχρι τῶν γονάτων καί τῇ συνέλεξα συλλογὴν ὠραιοτάτων χαλίκιων, ἅτινα ἐκείνη ἔχουσαν εἰς τὸ θυλάκιόν της ἀφ' οὗ ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν τὰ ἐθαύ-μασε. Μ' ἐβεβαίωσε δὲ ὅτι παρὰ τὴν ὄχλην τοῦ ποταμίου θὰ εὐρωμεν μικρὸν ἄνθος χαριέστατον, διότι ἦτο κυανοῦ χρώματος. Ἐπεδόθημεν λοιπόν εἰς τὴν ἀναζήτησιν τοῦ ἄνθους, ἀλλὰ μάτην ἠ-ρευνήσαμεν καί τὰς δύο ὄχλους. Τίποτε δέν εὐρω-μεν ὁμοιάζον πρὸς τὸ ἀναζητούμενον ἄνθος, καί φυσικὰ, διότι δέν ἦτο ἀκόμη ἡ ἐποχὴ τῆς μυοσω-τίδος. Ἀλλ' αἶφνης ἀκούω κραυγὴν χαρᾶς καί βλέπω τὴν Ἑλένην τρέχουσιν πρὸς με καί κρα-τοῦσαν κυανόχρουν ἀνθούλλιον· τὸ προσήλωσε μὲν τῆς εἰς τὴν κομβιοδόχην τοῦ ἐνδύματός μου καί

εἶπε μετὰ μειδιάματος ἐκφράζοντος ἀνακούφισιν καί προσηλοῦσα τοὺς ὕμους ὀρθαλμούς της ἐπ' ἐμοῦ.

— Ἀάθε το, ἐξαδέλφί μου, ὡς εὐχαρίστησιν διὰ τὰ εὐμορρά σου χαλίκια. Εἶμαι βεβαία ὅτι εἰς τὸ μικρὸν μου τοῦτο δῶρον θὰ δώσης ἀξίαν τινά, ὅταν σε εἰπῶ ὅτι τὸ εὐμορρον τοῦτο ἄνθος ὀνομάζεται *Μὴ με λησμονήσης!*

Ἐμείνα ἐπ' ὀλίγον ἄναυδος· μυριοὶ λογισμοὶ συγκεχυμένοι συνεκρούοντο ἐν τῷ μικρῷ μου κρα-νίῳ καί διὰ φωνῆς πεπνυγμένης ἐτραύλισα.

— Εἰξεύρεις, Ἑλένη, ὅτι τὴν μητέρα μου καί σὲ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἀγαπῶ εἰς τὸν κόσμον. Ὡστε διὰ νά ἐνθυμοῦμαι δέν ἔχω ἀνάγκη τοῦ ἄνθους· τοῦτου· ἀλλὰ θὰ το φυλάξω ὅ-μως διὰ βίου.

Μετὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην, τότε μόνον ἐ-νόησαμεν ὅτι εἴχομεν ἀνεπαίσθητως φθάσει εἰς τὸ ἄκρον τοῦ λειμῶνος, καί ἔπρεπε νά ἀποφασίσω-μεν νά ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν. Αἰθίμη γέ-φυρα ἵστατο ἐκαστὸν βήματα μακράν ἡμῶν συν-δέουσα τοὺς λειμῶνας μετὰ τῆς ὁδοῦ. Ἐὰν ἐπι-στρέφομεν διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἠθέλομεν συντο-μεύσει κατὰ τὸ ἥμισυ τὸν δρόμον μας. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐμέλλομεν νά κινήσωμεν πρὸς τὴν γέφυραν ἐ-σκέφθη ὅτι ὡς ἤμην ἀνυπόδητος πολὺ παράξενον θέαμα θὰ παρῆεν εἰς τοὺς διαβάτας ἔπειτα δὲ καί τὰ βαμβάκια περιπόδια ἅτινα μέχρι τοῦδε ἀντικαθίστων τὰ ὑποδήματα πολὺ ὀλίγον θὰ ἠ-δύναντο νά προφυλάξωσι τοὺς πόδας μου κατὰ τῶν χαλίκων καί τῶν πετρῶν τῆς ὁδοῦ. Ἀπεφά-σισα λοιπόν νά φορέσω πάλιν τὰ ὑποδήματά μου, ἅτινα ἐκρέμαντο ἀπὸ τοῦ ὤμου μου ὡς δισσάκιον. Ἀλλὰ δυστυχῶς μάτην ἠγωνιζόμην ἐπανειλημ-μένως σύρων τοὺς ἀορτήρας, καί ἔχων καί τὴν ἐξαδέλφην μου συμβουλιόν· τὰ κάθυγρα περιπόδια μου δέν ἤθελον νά ἀρῇσιν τὸν πόδα νά προχω-ρήσῃ εἰς τὸ ὑπόδημα. Ἡ Ἑλένη ἦτο ἀπηλπι-σμένη.

— Τί θὰ εἴπῃ ἡ μήτηρ καί ἡ θεῖα; ἔλεγεν ἡ Ἑλένη, ἴσως θὰ ἀνησυχοῦν. Καί Κύριος οἶδε εἰς ποῖαν κατὰστασιν θὰ σε φέρω ἔς τὴν οἰκίαν καί οὐδὲ κἂν ὀλίγα ἄνθη ἔχομεν διὰ νά δικαιο-λογήσωμεν τὴν ἀπουσίαν μας.

Ἐγὼ τὴν παρηγόρουν ὅσον ἠδυνάμην βεβαίως αὐτὴν ὅτι πολλάκις μοι συνέβαινε νά περιπατῶ ἀνυπόδητος, ὥστε ἤμην συνειθισμένος ὅσον καί οἱ χωρικοί, ἐκτὸς δὲ τούτου θὰ ἐβάδιζον εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ ὅπου ἐρύετο χλόη ἀπαλὴ ὡς καί ἐν τῷ λειμῶνι. Περὶ δὲ τῆς ἀπουσίας ἄνευ ἀ-δείας ἐγὼ ἀνελάμβανον νά τὴν δικαιολογήσω καί νά διορθώσω τὰ κακῶς ἔχοντα.

Καί ταῦτα λέγοντες ἐφθάσαμεν εἰς τὴν γέφυ-ραν. Ὑπὸ τὴν καμάραν τῆς γέφυρας εἶδομεν οἰ-κογένειαν Ἀθηγγάνων, ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀπὸ χω-ρίου εἰς χωρίον πλανώμενοι ἐπαιτοῦσι συνήθως καί πωλοῦσι μικρὰ κύνιστρα, ἅτινα πλέκουσιν ἐκ

τῶν κλωνίων τοῦ αἰγοκλήματος. Συνέκειτο δὲ ἡ οἰκογένεια αὕτη ἐκ τριῶν ἢ τεσσάρων παιδίων ἐ-χόντων τὴν κόμην συμπεφυρμένην, ἐλαιοχρόων καί μόλις κακαλυμμένων διὰ βράχιων τινῶν, καί ἐκ τῆς μητρός μεγαλοσώμου, ἰσχνῆς, ὁσπώδους, καλυπτούσης τὴν γύμνωσιν της διὰ ἰνδικοῦ ὑφά-σματος, οὐτινος τὰ ποικίλα χρώματα ἦσαν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐσβεσμένα· εἶχε δὲ ἡ μήτηρ ἐν ἀγκάλαις τὸ νεογνόν της, κρατοῦσα αὐτὸ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, ἐν ᾧ διὰ τῆς ἐτέρας προσε-πάθει νά περισυναγάγῃ σκεῦή τινά καί βράκη, τὴν μόνην περιουσίαν τῆς πτωχῆς ταύτης οἰκογε-νείας.

— Ἀχ! κύτταξε λοιπόν, Γεωργάκη, ἀνεφώ-νησεν ἡ ἐξαδέλφη μου· κύτταξε τί εὐμορρα ἄνθη!

Καί ἀληθῶς, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ παρσεκεύαζε τὰ πρὸς ἀναχώρησιν, τὰ μικρά της εἶχον ἐνώπιόν των σωρὸν ἠρανήμεων, ἅτινα εἶχον συνάξει ἐκ τοῦ λει-μῶνος· κατεσκεύαζον δὲ ἀνθοδέσμες, ἃς ἐμελλον βεβαίως νά πωλήσῃσι μεταβαίνοντα εἰς τὴν πό-λιν. Μόλις μας εἶδον καί ἔκαστον αὐτῶν ἀρπά-σαν μίαν ἀνθοδέσμην ἔσπευσαν πρὸς ἡμᾶς, καί καθ' ἑν στιγμὴν ἐπατοῦμεν τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γε-φύρας, εὐρέθημεν περιεζωσμένοι ὑπὸ τῶν μικρῶν, ἅτινα μᾶς ἐξεκώφινον διὰ τῶν παρακλήσεων καί τῶν κραυγῶν των, τείνοντα πρὸς ἡμᾶς τὰς ἀν-θοδέσμες των. Ἡ Ἑλένη ἐρευνήσασα ἐν τῷ θυ-λακίῳ της δέν εὗρεν ὅ τι ἐζητεῖ, διότι στραφεῖσα πρὸς με καταπόρφυρος καί τεταραγμένη,

— Ἐχεῖς χρήματα; ἠρώτησε χαμηλοφώνως. Οἶμοι! αἱ αὐταὶ ἐρευνᾶ κατὰ πάσας τὰς γω-νίας τῶν θυλακίων μου κατέληξαν εἰς τὸ αὐτὸ ἐξαγόμενον. Τόσον ἠσχυρόμην, καί τοσαύτην εἶ-χον ἀπελπισίαν, βλέπων τὴν ἐξαδέλφην μου το-σοῦτον τεταραγμένην, ὥστε ἐκόπη ἡ φωνή μου καί ἡ γλῶσσά μου ἐκόλλησεν εἰς τὸν λάρυγγά μου. Διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς μόλις ἐτόλμησα νά τῇ ἀποκριθῶ· Ὁχι. Τότε δὲ ἄνευ τινὸς συνεννόησεως διέβημεν βήματι ταχεῖ τὴν γέφυραν, ἀκολουθού-μενοι ἐπ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν μικρῶν ἀνθοπωλῶν, οἵ-τινες καταλαμβάνοντες τὴν ἔννοιαν τοῦ νεύμα-τός μου, ἀπεφάσισαν νά μας ἐγκαταλίπωσιν, ἵνα μὴ ματαιοπονώσι.

Ἡ Ἑλένη ἦτο ἄνω κάτω ἕνεκα τοῦ δυστρέ-στου συμβάντος· ἐλάλει ἀδιαλείπτως περὶ τῆς ἀ-τυχίας ταύτης, διότι ἔχασε τὴν καλλίστην εὐ-καιρίαν νά προμηθευθῇ τὰ τοσοῦτον ἐπιθυμητὰ ἄνθη· κατ' ὀλίγον δὲ τὰ παράπονά της καί ἡ λύπη της ἐξεδηλοῦντο διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ. Μὲ ἐπέπληττε λέγουσα ὅτι δέν ἐφάνην τολμηρὸς. Τὸ κάτω κάτω τῆς γαστρῆς περὶ οὐδενὸς ἄλλου προέκειτο ἢ νά εἴπω εἰς ἐν τῶν παιδίων ἐκείνων νά ἔλθῃ μεθ' ἡ-μῶν εἰς τὴν οἰκίαν νά πληρωθῇ.

— Ἀχ! ἔλεγε, ἂν δέν ἐφοβοῦμαι ἐκείνην τὴν ὑψηλὴν μαύρην γυναικα, νά μ' ἐβλάψες σύ!

Τέλος δὲ διέρυγον τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων της αἱ ἐπόλεμαι λέξεις :

— Καὶ ἐγὼ ἐλογάριαζα ὅτι θὰ φέρω ὠραίαν ἀνθοδέσμη νὰ τὴν βάλω εἰς τὸ δωμάτιόν μου ! Καλὰ νὰ τὰ πάθω ! ἄλλοτε ὅταν ἐξέρχουμαι μὲ μωρὸ παιδί νὰ ἔχω τὸν νοῦν μου νὰ κρατῶ ἐπάνω μου χρήματα !

Αἱ λέξεις της αὐταὶ με κατετάραξαν καὶ με κατεπλήγωσαν. Ἐστάθην καὶ μετὰ εὐσταθείας, δηλοῦντες ὅτι μάλιστα θὰ προσεπάθω νὰ τροποποιήσῃ τὴν ἀπόφασίν μου.

— Ἀκουσ', Ἐλένη, τῇ εἶπον. Νὰ περιπατήσῃς σιγὰ σιγὰ διὰ νὰ σε προφθάσω. Μετὰ πέντε λεπτά της ὥρας θὰ εἶμ' ἐδῶ μὲ τὰς ἀνθοδέσμας.

— Τί θὰ κάμῃς ;

— Ἐκεῖνο διὰ τὸ ὅποιον μ' ἐπέπληξες, διότι δὲν τὸ ἔκαμα, ἢ ἄλλο τίποτε, καὶ ἐγὼ δὲν ἐξέρω τί θὰ κάμω· τοῦτο μόνον ἐξέρω ὅτι μετ' ὀλίγον ὥραν θὰ ἔχῃς ἐκεῖνο ὅπου ἐπιθυμεῖς.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὤρμησα δρομαῖος κατευθυνόμενος ἐκεῖ ὅθεν ἐπανηρχόμην. Καὶ ἔφθασα ἐν καιρῷ, διότι ἡ οἰκογένεια συσκευάσασα τὰ πράγματα της ἡτοιμάζετο νὰ ἐκκινήτῃ.

— Ἐ κυρά, εἶπον εἰς τὴν γυναῖκα μου πωλεῖς τρεῖς ἀν' ὀδέστας ;

— Εὐχαρίστως, παιδί μου, ἀλλὰ μὴν δραχμὴν τὸ κομμάτι.

— Πολὺ καλὰ, ἀλλ' ἐπειδὴ, δὲν κρατῶ χρήματα ἐπάνω μου, νὰ ἔλθῃ ὁ μικρὸς εἰς τὴν οἰκίαν μας νὰ πληρωθῇ.

Ἀλλ' ὡς φαίνεται τὸ ἐξωτερικόν μου, πιθανῶς ὁ τρόπος δι' οὗ ἔφερον κρεμάμενα τὰ υποδήματά μου ἀπὸ τῶν ὧμων μου ὡς δισσάκιον, ἐνεποίησαν μετρίαν αἰσθησιν εἰς τὴν ἀθιγγανίδα, ἥτις μ' ἀπεκρίθη ἀγερῶχος.

— Καὶ ἀπὸ ποῦ πέρτει τὸ σπῆτι σὰς ;

Διὰ τοῦ δακτύλου εἰδείξα πρὸς ἀριστερά.

— Δὲν γίνεται εἶπεν ἡ ἀθιγγανὶς διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου. Ἐμεῖς πηγαίνομεν ἀπὸ τὸ πᾶλλον μέρος, καὶ πρέπει νὰ φθάσωμε ἐς τὴν πόλιν πρὶν τῆς ὥρας τοῦ περιπάτου ἂν θέλωμε νὰ πουλήσωμεν τὰ λουλούδια μας.

Ἡ ἀθιγγανὶς βλέπουσα τὴν ἀμνηχανὶν μου ἐξηκολούθησε μετὰ χαιρεκακίας.

— Μὴ πῶς γίνεται, ἀρχοντόπουλο ὅσον καὶ σένα νὰ μὴ ἔχῃ ἐπάνω του κανένα πράγμα ἀκριβὲς, κανένα βολόμ, κανένα πράγμα ποῦ νὰ ἀξίῃ τρεῖς δραχμαίς ; ἐγὼ σοῦ κάμω τὴ χάρι καὶ το παίρνω.

Τὸ μόνον ἀκριβὲς πρᾶγμα ὅπου εἶχον ἦσαν τὰ υποδήματά μου· καὶ αὐτὰ περὶ τοῦ ἐκέρθησαν μετὰ μικρὸν δισταγμὸν, οὐχὶ τόσον διότι ἐλυπούμην ὅτι θὰ τα στερηθῶ, ὅσον διότι ἐφοβούμην μήπως δὲν φανῶσιν ἀρκετὰ εἰς τὴν μέγαιραν, ἔτινα τὰ μονάκριβὰ μου υποδήματα εἰς αὐτήν.

— Μπα, μπα, ἀνθρώπησε μετὰ περιφρονησεως, καὶ τί νὰ τα κάνω αὐτὰ ;

— Μὴ εἶνε ὀλοκαίνουρα, ἀνθρώπησε πενυσιῶν.

— Ἄς εἶνε, τὰ κρατῶ, γὰρ τὸ χαιρήν σου, προσέθηκεν ἡ ἀποτρόπαιος ἀθιγγανίς.

Καὶ λαβοῦσα τὸ ἀντικείμενον τοῦ πρωῒνου μου θριάμβου, τὰ ἔχωσεν εἰς τὸ θυρεὸν δισσάκιόν της, καὶ μοι ἔδωκεν εἰς ἀντάλλαγμα τρεῖς ἀνθοδέσμας, φροντίσασα νὰ ἐκλέξῃ τὰς χειρίστες καὶ τὰς ἰσχυρότατας.

Καταλιπὼν τὴν μοχλοκλήν καὶ εἰσελθὼν ἀνθωπόλιν, ἔδραμον πρὸς τὴν ἀναμεινουσάν με καὶ βραδυποροῦσαν Ἐλένην, ἥτις ἀπεδέξατο τὴν προσφορὰν μου μετ' ἀληθοῦς εὐγνωμοσύνης, ἅμα καὶ χαρᾶς· ἀλλὰ μόνον ἀπ' οὗ ἐφ' ἡμέτερον πρὸ τῆς κληρονομίας πύλης, παρετήρησεν ὅτι μου ἔλειπε καὶ τι.

— Ἄ ! Θεέ μου, τὰ ἔχασες τὰ υποδήματά σου ! ἀνθρώπησε.

Ἐγὼ δὲ τῇ διηγήθην μετὰ πολλῆς τιπαινότητος τί συνέβη. Μὲ παρετήρησε καὶ πάλιν διὰ τῶν ὑπῆρξεν ὁρθολογίων, ὧν ἡ λαμπρότης καὶ γλυκύτης συνεκίνησεν ὅλον μου τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἔπειτα δὲ ὁμήγεσθαι ἔτεσεν εἰς τὴν τράχηλόν μου καὶ με κατερίληψε καὶ ἐπὶ τῶν δού μου παρειῶν ψιθυρίζουσα.

— Πόσον εἶσαι υποχωρευτικὸς καὶ εὐγενής, καλέ μου Γεωργάκη ! Τί κρίμα νὰ μὴ εἶται μεγαλειότηρός μου δὺο ἢ τρία μόνον ἔτη !

Τοῦτο ἦτο τὸ μόνον κέρδος, ὅπου ἔλαβον διὰ τὴν ἀξιωματικὴν μου θυσίαν μου, ἀρὶν πλὴν τὴν σφοδρὰν ἐπίπληξιν καὶ τὴν φοβερὰν καταροήν, ἣν ἤρπασα κατὰ τὴν ἐκδρομὴν μου ἐκεῖνην μετὰ τῆς ἐξαδέλφης μου Ἐλένης.

[G. De Cherville]. Μετάφρασις ὑπὸ ***

ΑΙ ΤΑΥΡΟΜΑΧΙΑΙ ΕΝ ΜΑΔΡΙΤΗ

Συγγραφεὺς καὶ τῆς αἰδέας. 547

Ἀλλὰ δὲν ἀρνηθήθην εἰς τὴν θάνατον ταύρου. Καὶ ὅμως ἐν εὐρυχώρῳ σταδίῳ μυρία συμβαίνουσι γεγονότα. Τὴν ἡμέραν μάλιστα ἐκεῖνην ταῦρος ἐνέβρισε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κοιλίαν ἵππου, ἀνύψως τὸν ἵππον καὶ τὸν ἵππεά, καὶ ἀπ' οὗ περιήγαγεν αὐτοὺς πρὸς σιγμὴν ὡς ἐν θριάμβῳ, τοὺς ἔρριπεν ἀμφοτέρους κατὰ γῆς ὡς σάκκον ὀσπρίων. Ἄλλος ταῦρος ἐφόνευσε τέσσαρας ἵππους ἐντὸς λεπτῶν τινῶν. Τρίτος προσέβρισε λογχοφόρον τὸσον δυνατὰ, ὥστε οὗτος κατεπεσὼν ἐτύπησε κατὰ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ διαφράγματος καὶ ἐλιποθύμησεν. Τὸν ἀπήγαγον ἀμέσως. Ἀλλ' οὕτως διὰ τόσῳ μικρὸν κακόν, οὕτως διὰ σπουδαϊότερον τραῦμα, οὐδὲ καὶ διὰ τὸν θάνατον ταυρομάχου ἐπιθυμῶ κανεὶς νὰ διακοπῇ τὸ θέαμα. Τὸ πρόγραμμα ἄλλως τε μνημονεύει ρητῶς ὅτι, ἐν εἰς ταυρομάχος ἀποθάνῃ, ὑπάρχει ἄλλος ἔτοιμος νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Ὁ ταῦρος δὲν ἐπιτίθεται πάντοτε. Ὑπάρχουσι μετὰ αὐτῶν δειλοὶ, οἵτι-

νες, καίτοι ἀντεπεξέρχοντο κατὰ τοῦ λογχοφόρου, σταματῶσιν οὐχ ἥττον καὶ μετὰ διτταγμὸν στιγμῶν τινῶν φεύγουσιν. Ἄλλοι ἀπ' ἐτέρων εἰσὶν ἐπὶ τοσοῦτον μαλκκοῦ καὶ ἡπίου χαρκατῆρος, ὥστε οὕτως καὶ ἀποκρίνονται εἰς τὰς προκλήσεις, ἀλλ' ἀφίοντες τὸν λογχοφόρον νὰ προχωρήσῃ μέχρις αὐτῶν καὶ ἐμπήξῃ τὴν λογχὴν ἐν τῷ τραχήλῳ τῶν, πηλιδρομοῦσι κινούμεντες τὴν κεφαλὴν, ὥστε ἡδύον νὰ εἴπωσι «*Δεῖν θέλω*!», φεύγουσι καὶ εἴτα στρέφουσιν αἰρῆς ὅπως προσδώσιν ἐκπληκτοὶ τὸ πλῆθος τῶν διωκόντων αὐτοὺς ταυρομάχων, οἵοντι διαπορούντες καὶ ἐπιθυμούντες νὰ ἐρωτήσωσι : *Τί θέλετε ἀπὸ ἡμᾶς ; Τί σὰς ἐκάμαμεν ; Διατί θέλετε νὰ μᾶς φονεῖσῃτε ;* Τότε τὸ πλῆθος τῶν θεατῶν ἐκρήγνυται εἰς ἄρας κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ταύρου, κατὰ τοῦ διευθυντοῦ καὶ κατὰ τῶν ταυρομάχων. Ἐν δὲ τοῦ ὑψώματος τοῦ *toril* κατ' ἀρχὰς καὶ ἀκολούθως ἐκ τῶν ἐν ὑπείθρῳ θεατῶν, οὗς μιλοῦνται πᾶρκα οἱ ἐν τῇ σιγῇ αἱ κυρίαι καὶ τελευταῖον ὅλοι οἱ θεαταὶ τοῦ ἱποδρομίου, ἐξέρχεται φωνὴ βροντώδης «*banderillas de fuego!*» ἥτοι τὰς πυρίνας σημαίας. Ἡ δὲ φωνὴ αὕτη ἀπευθύνεται εἰς τὸ δημοτικὸν θεατῶν. Αἱ πυροφόροι αὐταὶ σημαῖαι χρησιμεύουσιν ἕνα καταστήσωσι τὸν ταῦρον μανιώδη. Φέρουσι δὲ *rocas*, ἥτις ἀνὰ πτεῖς ἀμέσως ἅμα τῇ εἰσόδῳ τῆς αἰχμῆς εἰς τὰς σάρκας, καὶ καίει τὴν πληγὴν, ἐξ οὗ ἐπιφέρει φοβερὴν ὀδύνην παραζαλίζουσαν καὶ ἐρεθίζουσαν τὸ ζῶον, ὥστε νὰ μεταβάλῃ τὴν μὲν δειλίαν αὐτοῦ εἰς ἰταμότητα, τὴν δὲ ἡρεμίαν εἰς μανίαν. Ὅπως τελεῖται εἰς ἐνέργειαν τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο μέσον τῶν ἐκφυροποιῶν λογχῶν ἀπειτεῖται ἡ ἄλεια τοῦ δημαρχικοῦ ἐφόρου. Ἐν οὗτος διαστάθῃ νὰ χορηγήσῃ αὐτῇ, ἐξέρχεται ἄπαντες οἱ θεαταὶ καὶ τότε ἐκτυλίσσεται ὑπὸ τοῦς ὀφθαλμοὺς περίεργος σκηνὴ. Βλέπει τις δέ τις χιλιάδας μανιῶν κυριατίζοντων ἐν τῷ ἀέρι, ὡς αἱ σημαῖαι δέ τις συνταγμάτων λογχιστῶν, καὶ ἀποτελούντων, ἀπὸ τῶν θεατῶν μέχρι τοῦ σταδίου, λευκὸν ἱπτικὸν κυμαίνον καὶ καλύπτον σχεδὸν τὸ πλῆθος. Δέ τις χιλιάδες φωνῶν κρίζουσι : «*fuego ! fuego ! fuego !* (πῦρ ! πῦρ ! πῦρ !). Τότε ὁ ἔφορος υποχωρεῖ, ἀλλ' ἐν ἐπιμένῃ ἀννούμενος τὰ μακρόθεν ἀφνίζονται, ὑβρῶσι δὲ τοὺς γρόνθους καὶ τὰς ῥάβδους ἐκρηγνύμενοι εἰς ὕβρεις «*No sea usted necio !*» *Μὴ κάμνετε τὸν βλάκα μὴ γελᾶτε τὸν κόσμον ! Las banderillas al alcade, fuego al alcade !* Τὰς πυρίνας σημαίας εἰς τὸν δημαρχον ! Πῦρ εἰς αὐτόν !

Ἡ ἀγωνία τοῦ ταύρου εἶνε φριώδης. Ἐῖτα ὁ ταυρομάχος δὲν ἐπιτυγχάνει ἐντελῶς τοῦ σκοποῦ καὶ τὸ ξίφος εἰσχωρεῖ μὲν μέχρι τῆς λαβῆς, ἀλλὰ περικλίνει τῆς διευθύνσεως ἣν φερίζει νὰ ἀκολουθήσῃ ὅπως προσέβρισε τὴν καρδίαν. Τίτε ὁ ταῦρος διατρέχει ἐκμανῆς τὸ στάδιον, φέρον ἐμπετηγμένον εἰς τὰς σφίρας αὐτοῦ τὸ ξίφος,

φαίνων τὴν γῆν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἐκβάλλον φριώδεις μυκηθμούς, κινούμενος καὶ συτταρόμενος χιλιότροπος, ὅπως ἀπαλλοχίσθῃ τοῦ βασάνου αὐτοῦ. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν μανιώδη περιόρην τὸ ξίφος ἄλλοτε μὲν πίπτει ἐκ τῆς πληγῆς, ἄλλοτε δὲ ἐκλύβεται βελύτερον καὶ ἐπιφέρει τὸν θάνατον τοῦ ταύρου. Πολλὰκις ὁ ξιφοφόρος ἀνγκάζεσθαι νὰ ἐπενέγκῃ αὐτῷ καὶ δεύτερον κτύπημα, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τρίτον, καὶ τέταρτον. Ὁ ταῦρος ἀπόλλυται χεῖμαρρον αἵματος, αἱ καλύπτει τῶν *capreadores* αἱμάσσουσιν, ὁ ξιφοφόρος κηλιδούται, τὸ διαφράγμα φαίνεται ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ταύρου, τὸ αἷμα βέει πανταχοῦ, οἱ δὲ θεαταὶ ἀγανακτοῦντες ἀπευθύνουσι φοβερὰς κατὰ τοῦ ταυρομάχου ὕβρεις. Ἐνίοτε ὁ ταῦρος βελύτερος πληγῆς πίπτει χυμῇ, ἀλλὰ δὲν ἀποθνήσκει· μένει ἐκεῖ ἀκίνητος ὑψώων τὴν κεφαλὴν καὶ οἶοντι λέγων ἀπεληγεῖς — *Εἰλάτε, δολοφόντοι, ἐὰν τοῖ μᾶτε !* Τότε τελεῖται ἡ πάλιν, μυστηριώδης, δὲ τις ἀνθρώπος διασκελίζει τὸ διαφράγμα, προσεγγίζει λάθρα, τίεται ὀπίσθεν τοῦ ταύρου, καὶ δρακτόμενος στιγμῆς τινος ἐπιφέρει κατὰ τῆς νεκρῆς αὐτοῦ κτύπημα δι' ἐγχειρίδιον, διήκον μέχρι τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ φονεύει τὸ ζῶον. Τὸ κτύπημα τοῦτο δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε, ὁ δὲ ἀνθρώπος ὀφείλει νὰ ἐπενέγκῃ ἐνίοτε δύο, τρία ἕως τέσσαρα. Τότε ἡ τοῦ λαοῦ ἀγανάκτησις ἐξερίρεται ὡς ὀύελλα. Τὸν φωνάζουσιν *οὐτιδαρὸν, ἀνὰ ἄνδρσι, αἰτιμοί*, τῷ ἐπεύχονται τὸν θάνατον, καὶ ἀπειλοῦσιν ὅτι ἐὰν τὴν εἶχον εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν θὰ τὸν ἐπνίγον. Ἀλλοτε πάλιν ὁ ταῦρος πληγῆς θανατῶνται κλονίζεται ἐπὶ τινι στιγμῇ πρὶν ἢ πέσῃ, οὕτω δὲ κλονιζόμενος, ἀπομακρύνεται βραδέως τοῦ μέρους ἔθρα ἐκτυπήθη, ὅπως ὑπάγῃ νὰ ἐκπεύτῃ εἰς μεμακρυσμένην τινα γωνίαν. Πάντες οἱ ταυρομάχοι εἰς ἀπόστασιν τινα τὸν ἀκολουθοῦσιν ἡρέμα, ὡς ἐν ἐπισημαίῳ πομπῇ. Τὸ πλῆθος παρακολουθεῖ διὰ τῶν βλεμμάτων πᾶσας τὰς κινήσεις τῆς κηδεῖας ταύτης, καταμετρεῖ τὰ βήματα αὐτῆς ὑπολογίζει τὴν πρόδον τῆς ἀγωνίας. Βλέπει σιγῇ συνοδεύει τὰς τελευταίας τοῦ ταύρου σιγμὰς ὁ θάνατός του ἔρχεται τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπίσημον. Ὑπάρχουσι ταῦροι ἀδάμαστοι, μὴ κάμπτοντες τὴν κεφαλὴν εἰς ὅτε παρακλίνουσιν τὴν τελευταίαν πνοήν, ἄλλοι οἵτινες, εἰ καὶ ἐκβάλλουσιν διὰ τοῦ στόματος ῥύακας ὀλούς αἵματος, ἀπειλοῦσιν ἀκόμη, ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ δειλίας ἐπλήγησαν διὰ τοῦ ξίφους ἔλαβον πλείστα τραύματα δι' ἐγχειρίδιον καὶ ἔρπασαν ὅλον αὐτῶν τὸ αἷμα, ὑβρῶσιν ἀκόμη τὴν αὐχλὴν δι' ὑπερηφάνου κινήματος, τρεπόμενος εἰς φωνὴν τὴν σκηνῇ τῶν δεινῶν αὐτῶν, ὧν οὐ μόνον μέχρι τοῦ μετακλίον τοῦ σταδίου, καὶ τέλος ταῦροι, ὑπεστάμενοι φοβερώτερην τῆς πρώτης αὐτῶν μανίαν ἀγωνίαν, διασχίζοντες τοῦ νεκροῦ ἵππου, ὀρθύοντες τὸ διαφράγμα, καταπατοῦντες λυσσώδως τὰ ἐπὶ τοῦ σταδίου διεσπασμένα φέβητρα, πηδῶν-

τες εἰς τοὺς χωρίζοντας τὰ δύο διαγράμματα διαδρόμους, περιτρέχοντες ἑξάλλοι, κρατοῦντες ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν, προσδιδέποντες τοὺς θεατὰς προκλητικῶς, πίπτοντες, ἐγειρόμενοι καὶ ἐκπνέοντες ἐν μυκηθμοῖς.

Ἡ ἀγωνία τῶν ἵππων εἶνε μὲν ἥττον μακρὰ, πλεον ὅμως, ὀδυνηρά. Ὁ ταῦρος ἄλλων μὲν ἐξ αὐτῶν θραύει τὴν κνήμην, ἄλλων δὲ διατρύχει τὸν λαιμὸν διαμπερές. Ἄλλους φονεύει παραχρήμα διὰ κερατισμοῦ εἰς τὴν κοιλίαν ἄφνω καὶ χωρὶς οὐτε σταγόνα αἵματος νὰ ἐκχύσῃσιν. Ἄλλοι ὑπὸ τρόμου καταλαμβανόμενοι φεύγουσι κατ' εὐθείαν ἐνώπιον τῶν ταύρων, κτυπῶσι δυνατὰ τὴν κεφαλὴν κατὰ τοῦ διαγράμματος καὶ πίπτουσι νεκροί. Ὑπάρχουσιν ἄλλοι, οἵτινες σπαράττουσι πολλὴν ὥραν ἐντὸς λίμνης αἵματος, πρὶν ἢ ἀποθάνωσιν. Ἄλλοι πάλιν, οἵτινες πεπληγμένοι, αἵματόφυρτοι, ἄνευ ἐντέρων, καλπαύουσιν εἰσέτι μετ' ἀπέλπιδος μανίας, ῥίπτονται κατὰ τοῦ ταύρου, πίπτουσιν, ἀνορθοῦνται, καὶ μάχονται ἔτι μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἤθελον ἀπαγάγει αὐτοὺς, ἡρωτηριασμένους, τετραυματισμένους, ἀλλὰ ζώντας. Τότε εἰσάγουσι τὰ ἐντόσθια αὐτῶν καὶ τὰ ἐπιδένουσι, καθιστῶντες οὕτω αὐτοὺς χρησίμους ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ. Ἄλλοι δὲ πεφοβισμένοι ἄμα ἴδωσι τὸ θηρίον ἐρχόμενον κατ' αὐτῶν τρέμουσιν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, κτυποῦσι τοὺς πόδας τῶν, ὀπισθοδρομοῦσι, χρεματίζουσι, δὲν θέλουσι νὰ ἀποθάνωσιν, οὗτοι δὲ διεγείρουσι τὸν μείζονα οἶκτον! Πολλὰκις εἰς ταῦρος φονεύει πέντε ἵππους. Ἐνίοτε δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν πάλιν ἀποθνήσκουσιν εἰκοσι. Πάντες οἱ λογχοφόροι εἰσι πλήρης κηλίδων αἵματος. Τὸ σάδιον γέμει ἐντοσθίων ἀχνίζόντων, οἱ δὲ ταῦροι ἀποκάμνουσι πλέον φονεύοντες.

Καὶ αὐτοὶ οἱ ταυρομάχοι ἔχουσι τὰς κακὰς αὐτῶν στιγμὰς. Οἱ λογχοφόροι ἐνίοτε ἀντὶ νὰ καταπέσωσιν ὑπὸ τὸν ἵππον, πίπτουσι μετὰ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ταύρου. Τότε οὗτος ἐφορᾷ κατ' αὐτῶν ἵνα τοὺς φονεύσῃ. Τὸ πλῆθος βιάλλει κραυγὴν, ἀλλὰ τολμηρὸς τις καπεαδόρος ῥίπτει τὴν κάπα εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἀγρίου θηρίου, καὶ τιθέμενος εἰς κίνδυνον τὴν ἰδίαν ζῶν σώζει τὴν τοῦ συντρόφου του. Συχνάκις ὁ ταῦρος ἀντὶ νὰ ῥιφθῇ κατὰ τοῦ κρατοῦντος τὴν κάπα, οἶονεῖ ὑπὸ καλλιτέρας ἐμπνεόμενος σκέψεως, ὁρᾷ κατὰ τοῦ ξιφοφόρου ὃν καταδιώκει, στενοχωρεῖ καὶ ἀναγκάζει νὰ ῥίψῃ τὸ ὄπλον του καὶ νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν. Ἄλλοτε τὸν πλήττει διὰ τῆς κεφαλῆς του καὶ τὸν ἀνατρέπει. Ὁ ξιφοφόρος γίνεται ἄφαντος ἐν μέσῳ νέφους κονιορτοῦ, τὸ δὲ πλῆθος ἀνακραίει «*Απέθανε*».

Ὁ ταῦρος διέρχεται, ὁ ξιφοφόρος σώζεται. Ἄλλοτε ὁ ταῦρος ἐφορᾷ κατ' αὐτοῦ διὰ μιᾶς, τὸν ὑψώνει διὰ τῆς κεφαλῆς του καὶ τὸν ῥίπτει πλαγίως. Δὲν εἶνε σπάνιον τὸ νὰ μὴ ἀφήσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν εὐκαιρίαν νὰ σκοπεύσῃ, ὁ δὲ ταυ-

ρομάχος δὲν ἐπιτυχάνει νὰ προσβάλῃ αὐτὸν κατὰ μέτωπον, ἐπειδὴ δὲ κατὰ τοὺς κανονισμοὺς δὲν δύναται νὰ κτυπήσῃ αὐτὸν εἰμὴ κατὰ τρόπον καὶ χῶρον ὀρισμένον, κόπτεται ματαίως ἐπὶ πολλὸν χρόνον, ἐξαντλούμενος δὲ οὕτω τῶν δυνάμεων του κινδυνεύει ἀπειράκις νὰ φονευθῇ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὸ πλῆθος ὠρύεται, συρίζει, ὑβρίζει σκληρῶς αὐτὸν, μέχρις ὅτου ὁ δυστυχὴς ἀπηλπισμένος ἀποφασίζει νὰ φονεύσῃ ἢ νὰ ἀποθάνῃ, καὶ σκοπεύει ὅπως δύναται. Τότε δὲ ἡ εὐστοχεῖ καὶ φέρεται ἐπὶ τῶν νεφελῶν, ἡ ἀπτοχεῖ καὶ περιφρονεῖται, χλευάζεται, λιθοβολεῖται διὰ φλοιδῶν πορτοκαλλίων, ἔστω καὶ ὁ πλέον ἀτρόμητος, ἱκανώτερος καὶ περιφημότερος τῆς Ἰσπανίας ταυρομάχος.

Καὶ μετὰ τοῦ πλήθους συμβαίνουνσι μυρία ὅσα γεγονότα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θεάματος. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπέρχεται ῥῆξις μετὰ τὸν θεατῶν. Ἐπειδὴ δὲ εἰσι λίαν συνεσφιγμένοι, οἱ γείτονες ἀρπάζουσι πολλάκις ῥαβδισμούς τινας, ὅτε καὶ αὐτοὶ ὁράττουσι τὰς ῥαβδούς τῶν καὶ τὰς καταφέρουσιν εἰς ἄλλους, ὃν ὁ κύκλος εὐρύνεται τοιοῦτοτρόπως. Ἡ δὲ ῥῆξις ἐκτείνεται ἐν ὅλῳ τῷ τμήματι τῆς βαλμίδος. Ἐντὸς στιγμῶν τινῶν οἱ πῖλοι ἐκπίπτουσι τῶν κεφαλῶν, οἱ λαιμοδέται πίπτουσιν εἰς ῥάκη, αἱ ὄψεις αἱμάσσουσιν, κραυγαὶ δὲ δυνάμεναι νὰ ἐκχωρήνωσι τὸν οὐρανὸν ἀκούονται. Ἀπαντες οἱ θεαταὶ εἰσὶν ὀρῶντες, οἱ φύλακες τίθενται εἰς κίνησιν, οἱ δὲ ταυρομάχοι ἀπὸ δρώντων προσώπων μεταβάλλονται εἰς θεατὰς. Ἐνίοτε πάλιν ὑπάρχει ὁμιλὸς τις νέων ἀστειῶν, οἵτινες στρέφονται ὁμοῦ πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος κραυγάζοντες «*Νά τοις*» — «*Τίς;*» — «*Οὐδεὶς!*» καὶ ἐν τούτοις οἱ πλεῖστον καθήμενοι ἐγείρονται, οἱ δὲ εὐρισκόμενοι μακρὰν ἀναβαίνουν ἐπὶ τῶν καθισμάτων, αἱ κυρίαί κλίνουν ἐξῶ τῶν θεωρείων αὐτῶν. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ὅλον τὸ ἵπποδρόμιον εἶνε ἄνω κάτω. — Τότε τὸ σύμπλεγμα τῶν εὐτραπέλων νέων βάλλει δυνατοὺς γέλωτας. Οἱ γείτονες αὐτῶν, ὅπως μὴ φανῶσι βλακίζοντες, μιμοῦνται αὐτοὺς, ὁ δὲ γέλως οὗτος μεταδίδεται ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὰ θεωρεῖα, εἰς τὰς στοάς, πανταχοῦ, καὶ δέκα χιλιάδες ἀνθρώπων γελῶσιν ὁμοῦ. Ἐνίοτε δὲ ξένος τις θεᾶται τὸ πρῶτον ταυρομαχίαν καὶ λειποθυμεῖ. Ἡ εἰδήσις μεταδίδεται παραχρήμα. Ὅλοι ζητοῦσι νὰ τὸν ἴδωσιν, ὅλοι φωνάζουσι συγχρόνως, ὁ δὲ ἐκ τούτου ὁρῶς εἶνε ἀπερίγραπτος. Ἡ πάλιν ἄνοστος τις ἀστεινόμενος χαιρετᾷ διὰ τηλεφώνου ἢ ἀκουστικοῦ ὀργάνου φίλον του καθήμενον εἰς τὸ ἀπέναντι ἄκρον τοῦ ἵπποδρόμου, ὁ περ ὄργανον παράγει τὴν ἐντύπωσιν ἐκρήξεως κεραυνοῦ. Τὸ μέγα ἐκεῖνο πλῆθος ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν κινεῖται ὑπὸ μυρίων ἀντιθέτων αἰσθημάτων, μεταβαῖνον ἐναλλάξ ἀπὸ τοῦ τρόμου εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν, ἀπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὸν οἶκτον, ἀπὸ τοῦ οἶκτου εἰς τὴν ὀργήν,

ἀπὸ τῆς ὀργῆς εἰς τὴν εὐθυμίαν, εἰς τὴν ἐκπληξιν, εἰς φρενητιώδη χαράν.

Ἀπλῶς εἰπεῖν, ἡ ἐντύπωσις, ἣν τὸ θεᾶμα τοῦτο ἐμποιεῖ εἰς τὴν ψυχὴν, εἶνε ἀνέκφραστος. Εἶνε κράμα ποικίλων αἰσθημάτων ἐνθα ἀδύνατον ὅλως ἀποδοῖναι νὰ διακρίνῃ τις σαφές τι. Ἀγνοεῖ τί νὰ σκεφθῇ. Ὅτε μὲν ὑπὸ φρίκης κυριεύμενος ζητεῖ νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ἵπποδρόμου καὶ ὁμύει νὰ μὴ πατήσῃ πλέον εἰς αὐτὸ, ὅτε δὲ ἐκπλήσσεται, μεταρσιῶται, μεθύει καὶ ἐπιθυμεῖ ἵνα μηδέποτε τελειώσῃ τὸ θεᾶμα. Πολλὰκις σὰς φαίνεται ὅτι ὁ αὐτὸς προξενήτης ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν, καὶ ὅμως κατὰ τινὰς στιγμὰς καὶ σείει, καθ' ὃν τρόπον οἱ γείτονές σας, θέλετε ἐκραγῇ εἰς κραυγὰς, γέλωτας καὶ ἐπευφημίας. Ἀποτροπιάζεσθε τὸ αἶμα, πλὴν τὸ θαυμαστὸν θάρρος τῶν ἀνθρώπων σὰς ἐξάπτει. Ὁ κίνδυνος πιέζει τὴν καρδίαν σας, ἀλλ' ἡ νίκη χαροποιεῖ ὑμᾶς. Βαθυμυθὸν καὶ κατ' ὀλίγον ὁ ταραττων τὸ πλῆθος πυρετὸς κυριεύει καὶ σὰς ἐπίσης, δὲν ἀναγνωρίζετε πλέον ἐαυτὸν, γίνεσθε ἄλλος ἐξ ἄλλου, αἰσθάνεσθε καὶ σείει κρούσματα ὀργῆς, ἀγριότητος, ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ὑμᾶς αὐτὸν ἰσχυρὸν καὶ αὐθάδη ἢ πάλιν ἐξάπτει τὸ αἶμα σας, ἡ λάμψις τοῦ ξίφους σὰς προξενεῖ φρικίσιν. Καὶ ἔπειτα αἱ χιλιάδες ἐκείναι τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὀχλοβοὴ ἐκείνη, ἡ μουσική, τὸ αἶμα, ἡ βαθεῖα σιωπὴ, οἱ αἰφνίδιοι ὀρυθοὶ, ἡ ἐκτασις, τὸ φῶς, τὰ χρώματα, ἐκεῖνο τέλος τὸ δὲν εἰξεύρω πῶς νὰ χαρακτηρίσω, τὸ μέγα, τὸ σφοδρὸν, τὸ ἀπηνές, τὸ μεγαλοπρεπές, σὰς θαμβώνει, σὰς παραζαλίζει, σὰς φέρεῖ ἄνω κάτω...

Εἶνε ὠραῖον θεᾶμα καὶ ἡ ἐξόδος τοῦ πλήθους. Δέκα χειμαρροὶ ἐκπίπτουσιν ἐκ τῶν δέκα θυρῶν καὶ μελαινοῦσι πάραυτα τὴν Σαλαμάγκαν, τὸ Πράδο, τὰς δεινδοστοιχίας Recoletos, τὴν ὁδὸν Alcalá. Χιλιάδες ἀμαζῶν περιμένουσι πέριξ τοῦ ἵπποδρόμου, ἐπὶ μίαν δὲ ὥραν ὅπου ἂν στραφῇ τις οὐδὲν ἄλλο βλέπει εἰμὴ ἀνθρωπίνην μυρμηκίαν. Ὅλοι σιωποῦσιν, ὅλος ὁ κόσμος εἶνε συνεττριμμένος ὑπὸ τῶν συγκινήσεων οὐδὲν ἄλλο ἀκούεται ἢ ὁ ὀρυθος τῶν βημάτων. Θὰ ἐλεγε τις ὅτι τὸ πλῆθος θέλει νὰ φύγῃ λαοθάλας. Εἰδὸς τι λανθάνουσης ὀλίψεως διεδέχθη τὴν πρῶτην ὀρυθώδη χαράν. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ τὴν πρῶτην φράξιν, καθ' ἣν ἐξῆλθον τοῦ ἵπποδρόμου, μόλις εἶχον δύναμιν νὰ περιπατῶ, ἡ κεφαλὴ μου ἐστρέφετο ὡς ἄτρακτος, τὰ ὦτά μου ἐδόμβουν, ἐβλεπον παντοῦ ταύρων κέρατα, αἵμοσταγεῖς ὀφθαλμοὺς, ἵππους νεκροὺς, ξίφη ἀστράπαντα. Ἐλαβὰ τὴν συντομωτέρην ὁδὸν ὅπως ἐπανέλθω εἰς τὴν οἰκίαν μου, μόλις δὲ ἐφθασα ἐκεῖ ἐρρίφην ἐπὶ τῆς κλίνης μου καὶ ἀπεκοιμήθην βαθέως. Τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶτ' ἡ οἰκοδόμοισα ἔσπευσε κατεπειγόντως νὰ με ἐρωτήσῃ «*Αὐτὸν πῶς σὰς ἐφάρη; Διεσκέδασατε καλῶς; Θὰ ξαναῦπάγετε; τί λέτε;*» — Δὲν γινώσκω, ἀπεκρίθην, μοὶ φαίνεται ὅτι ὠρεῖσθην, θὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἰδέαν μου βραδύ-

τερον, ἔγω ἀνάγκη νὰ σκεφθῶ». Ἦλθε τὸ σάββατον, ἦτοι ἡ παραμονὴ τῆς δευτέρας ταυρομαχίας. — Θὰ ἐπαγῇτε; με ἠρώτησεν ἡ ξενοδόχος μου. — «*Ὅχι*», ἀπάντησα ἔχων ἀλλαχοῦ τὸν νοῦν μου. Ἐξῆλθον, διήνυστα τὴν ὁδὸν Alcalá, εὐρέθην ἀνεκπαισθήτως ἐνώπιον τοῦ καταστήματος, ἐνθα πωλοῦνται τὰ εἰσιτήρια, πλῆθος δὲ κόσμου ἐκεῖ συνωθεῖτο. — «*Νὰ ὑπάγω;*... *Ναί...* ὄχι...» — «*Θέλτε ἐν εἰσιτήριον;*» με ἠρώτησε νεανίας τις. — «*Δός μου*», εἶπον, καὶ εἰσῆλθον.

Ἄλλ' ὅπως γνωρίσῃ τις καλῶς τὸν χαρακτήρα τοῦ θεάματος τούτου, πρέπει νὰ γνωρίσῃ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ. Δὲν εἶνε γνωστὴν ἀκριβῶς πότε ἐγένετο ἡ πρώτη ταυρομαχία. Ἡ παράδοσις διηγεῖται ὅτι πρῶτος ὁ Cid Campeador κατήλθεν εἰς τὴν κονίστραν μετὰ τὴν λόγχην αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἵππου τοῦ ἐφόνευσε φοβερὸν ταύρον. Ἐκτοτε οἱ τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν νέοι ἐπεδόθησαν μετὰ ζήσεως εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους. Καθ' ὅλας τὰς ἐπιστήμους ἐορτὰς ἐγένοντο ταυρομαχίαι, ἡ δὲ τιμὴ τοῦ ταυρομαχεῖν ἐδίδετο εἰς μόνους τοὺς εὐγενεῖς. Καὶ οἱ βασιλεῖς κατήρχοντο εἰς τὸ στάδιον. Καθ' ἅπαντα τὸν μεσαιῶνα αἱ ταυρομαχίαι ὑπῆρχαν τὸ μάλλον εὐνοούμενον θεᾶμα, καὶ προσφιλεστέρη ἀσχολία τῶν πολεμιστῶν οὐ μόνον παρὰ τοῖς Ἰσπανοῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἀραβῖν. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δεῖν ἡμιλλῶντο ἐν τῷ σταδίῳ, ὡς ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πεδίου. Ἰσχυροὶ καὶ Καθολικὴ ἠθέλησε νὰ ἀπαγορεύσῃ τὰς ταυρομαχίας, καθότι εἶχε παρευρεθῇ εἰς τινὰ προξενήσαν αὐτῇ φρίκην. Ἀλλ' οἱ πολυάριθμοι καὶ ἰσχυροὶ θιασῶται τοῦ θεάματος μετέπεισαν αὐτὴν, ὥστε δὲν ἐξέτέλεσε τὸ σχέδιόν της. Μετὰ τὴν Ἰσχυροὶ ἀνέπτυξεν. Ὁ Κάρολος-Πέμπτος ἐφόνευσεν ἰδίᾳ χεὶρὶ ταύρον ἐν τῇ μεγάλῃ πλατείᾳ Valladolid. Ὁ Φερδινάνδος Pizarre, ὁ περιώμυος κατακτητὴς τοῦ Περού ὑπῆρξεν ἀνδρείος ταυρομάχος. Ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας Δὸν Σεβαστιανὸς ἐδρεψε πλείστας δάφνας ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ταύρων. Φίλιππος ὁ Γ' διεκόσμησε πολυεθῶς τὸ ἵπποδρόμιον τῆς Μαδρίτης, Φίλιππος ὁ Δ' ἐταυρομάχησεν ἐν αὐτῷ καὶ Κάρολος ὁ Β' ἐπροστάτευσεν τὴν ταυρομαχίαν. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ Ε' κατεστράφησαν πολλὰ ἵπποδρόμια διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλ' ἡ τιμὴ τοῦ ταυρομάχου ἀνῆκεν ἔτι ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν. Ἐταυρομάχου δὲ πάντοτε ἐφιπποῖ, ἐπὶ ὠραιότατων ἵππων. Μόνον περὶ τὰ μέτα τοῦ τελευταίου αἰῶνος ἡ τέχνη αὕτη ἐξέστην μέχρι τοῦ λαοῦ, καὶ ἀνεφάνησαν οἱ κυρίως λεγόμενοι ταυρομάχοι, τεχνῆται ἐξ ἐπαγγέλματος, μαχόμενοι πεζῇ τε καὶ ἐφιπποῖ. Ὁ πολὺς Francisco Romero de Ronda ἐτελειοποίησε τὴν τέχνην τῶν πεζῶν ταυρομάχων, εἰσήγαγε τὴν ἔξιν τοῦ φονεύειν τὸν ταύρον μετωπῆδον διὰ τοῦ ξίφους καὶ τοῦ φοβήτρου, καὶ

ὥριστε τοὺς κανόνες τῆς τέχνης. Ἀπὸ τῆς ἐπο-
χῆς ἐκείνης τὸ θέαμα κατέστη ἐθνικόν, ὃ δὲ λαὸς
συνέρρεεν ἐνθουσιωδῶς εἰς αὐτό. Ὁ βασιλεὺς Κά-
ρολος Γ' τὸ ἀπηγόρευσε, ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις
τοῦ συνέβαινε νὰ μεταβῇ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ
λαοῦ εἰς ἐπιδημικὸν πάθος. Ὁ βασιλεὺς Φερδι-
νάνδος ὁ εἰσβολὴς ἐλμάνης περὶ τοὺς ταύρους,
συνέστησε σχολὴν ταυρομαχίας ἐν Σεβίλλῃ. Ἰτα-
βέλλα ἢ Β' ὑπῆρξεν ἔτι μᾶλλον ἐνθουσιώδης τοῦ
Φερδινάνδου τοῦτου. Ἀμεδαῖος ὁ Α' ὑπῆρξε,
καθ' ὃ λέγεται, οὐχ ἥττον τῆς Ἰταβέλλας ἐν-
θους πρὸς τὰς ταυρομαχίας. Καὶ νῦν ἡ τέχνη αὕτη
εἶνε παρὰ ποτε ἀμεινότερη ἐν Ἰσπανίᾳ. Ἀριθ-
μοῦνται κατὰ ἐκκτοστύς οἱ μεγάλοι γαιουκτῆ-
μονες, οἵτινες ἀνατρέφουσι ταύρους διὰ τὰ αἰ-
μοχαρῆ ταῦτα θεάματα. Ἡ Μαδρίτη, Σεβίλλα,
Βαρκελών, Κάντιξ, Βαλεντία, Χέρεσ, Port-Sainte-
Marie ἔχουσι ἱπποδρόμους ταυρομαχίων πρῶτης
τάξεως. Ὑπάρχουσι τοὺλάχιστον πεντήκοντα μι-
κρὰ ἱπποδρόμους διημέρευον νὰ περιλάβωσιν ἀπὸ
τριῶν μέχρις ἑνὸς χιλιάδων θεατῶν. Ἐν ἅπασι
τοῖς χωρίοις, ἐν οἷς ἐλλείπουσι ἱπποδρόμους, τε-
λοῦσι τὰς ταυρομαχίας ἐν ταῖς δημοσίαις πλα-
τείαις. Ἐν Μαδρίτῃ μὲν τελοῦνται κατὰ πᾶσαν
Κυριακὴν, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν ὅσῳ τὸ δυ-
νατὸν συχνότερον, πανταχοῦ δὲ ἐλαττοῦνται ἀπει-
ρον συρροὴν κόσμου ἐν τῶν πλησιοχώρων πόλε-
ων, χωρίων, ἐξοχῶν, ὁρέων, νήσων καὶ ἐν ξέσι
ἐν μερῶν. Ὅλοι οἱ Ἰσπανοὶ δὲν εἶνε, ἀλλήως εἰ-
πεῖν, μανιώδεις διὰ τὸ θέαμα τοῦτο. Πολλοὶ οὐ-
δέποτε τὸ ἐπισκέπτονται. ἱκανοὶ ἀποδοκιμάζου-
σιν αὐτὸ, ἐπιθυμοῦντες ἵνα τὸ ἴδωσιν ἐξοστρακι-
ζόμενον ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ. Ἐφημεριδογράφος τις
ὑψὲς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φωνὴν διαμαρτυρήσε-
ως, βουλευτής τις τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου ταυ-
ρομάχου τινὸς λέγει, ὅτι θὰ υποβῇ ἐπερώτηται
εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ πάντες οὗτοι εἰσὶν ἐχ-
θροὶ μαλακοὶ καὶ δειλοί. Τουναντίον, δημοσιεύ-
ουσιν ἐκθέσεις ταυρομαχίων, ἀνεγείρουσι νέαι ταυ-
ρομαχικὰ ἀμφιθέατρα, ἐπισκευάζουσι τὰ παλαιὰ
καὶ γελῶσι μὲ τὸς ξένους, οἵτινες κρυγάζουσι
κατὰ τῆς ἰσπανικῆς β' οὐραρότητος.

Δὲν ἀνκοῦσι δὲ τὰς ταυρομαχίας μόνον ἐν ὥρᾳ
θερόν, καὶ τὸ θέαμα δὲν εἶνε πάντοτε τὸ αὐτό.
Τὴν χειμῶνα ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ τῆς Μαδρίτης δι-
δεται παράστασις κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν, ἀλλὰ
δὲν βλέπει τις τοὺς ὠραίους καὶ σπριγώντας ἐκεί-
νους ταύρους τοῦ θερόν, οὔτε τοὺς μεγάλους ἐ-
κείνους τεχνίτας, οὔτε ἡ Ἰσπανία, Οὐαλάει. Εἰσὶ
ταῦροι μικροί, μικρὰν ἔχοντες ῥώμην, καθὼς καὶ
ἄπειροι ἐνίοτε ταυρομάχοι. Ἀλλ' ὁ τοιαύτης ἀ-
παρτίζουσι πάντοτε θεάματα, καὶ μοιροῦνται οὔτε
ὁ βασιλεὺς δὲν συχνάζει ἐν αὐτῷ, οὔτε ἡ ὑψηλὴ
κοινωνία, τὸ ἱπποδρόμιον εἶνε ἀεὶ ποτε πλήρες. Ὁ-
λίγον γύεται αἶμα, δύο μόνον φονεύονται ταῦ-
ροι. τὸ δὲ θέαμα τελειώνει διὰ πυροτεχνημά-
των. Εἶνε, ὡς λέγουσι μετὰ περιφρονητικῶς οἱ ἐμ-

παθεῖς θιασῶται, πρὸς τέρψιν τῶν ὑπηρετῶν καὶ
τῶν παιδίων. Ἀλλὰ κατὰ τὰς χειμερινὰς αὐτὰς
ταυρομαχίας τελεῖται ἐπιστόδιον τι ἀρκούντως ἐ-
παγωγόν.

Ἀπὸ οἱ ταυρομάχοι φονεύουσι τοὺς ἰσχυρο-
τέρους ταύρους, τὸ σπάδιον μένει ἐντελὲς εἰς τὴν
διάθεσιν τῶν παρεργατῶν (dilettantes). Παντα-
χόθεν πηδῶσιν ἐν αὐτῷ, ἐντὸς δὲ λεπτοῦ τῆς ὥ-
ρας εὐρίσκειται ἐκεῖ ἐκκτοστὺς ἐργατῶν, σπουδα-
στῶν, ἀγιοπαίδων, τῶν μὲν κρατούντων ἐπικου-
φόριον, τῶν δὲ σάβιν, τῶν δὲ οἰονδῆ τοτε ῥάκος,
συντηγμένων δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν τῆς θύρας τοῦ
ταύρου καὶ ἐοικμένων ὅπως ὑποδεχόμενοι αὐτὸν. Ἡ
θύρα ἀνοίγεται, ταῦρος τις οὐ τὰ κέρατα εἰσὶ κα-
καλυμμένα, ῥίπτεται ἐν τῷ σταδίῳ, ἀπερίγρα-
πτος δὲ θόρυβος ἀρχίζει. Τὸ πλῆθος τὸν περικυ-
κλῶναι, τὸν καταδιώκει, τὸν σύρει, ἔδω καὶ ἐκεῖ,
οἱ κατεσθόροι διὰ τῶν καλυπτῶν καὶ ὕψους
τῶν προκαλοῦσι καὶ βραχνίζουσιν αὐτὸν μυρο-
τρόπως, μέλεις ὅτου κατακουράτουντες τὸ δυστυ-
χὲς ζῶον ἀπαρσιζοῦσι νὰ ἐκκράτῃ αὐτὸ ἐκ
τοῦ σταδίου καὶ νὰ φέρωσιν ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ.
Ἀπίστευτος εἶνε ἡ τόλμη μετ' ἧς οἱ ἀγιοπαίδες
εἰσχωροῦσιν ὑπὸ τὸν ταῦρον, τὸν σύρουσιν ἐκ τῆς
οὐρᾶς, πηδῶσιν ἐπ' αὐτοῦ, μετ' ἀπιστεύτου δεξιό-
τητος διαφεύρουσι τὰ κυπηλάτια του. Ἐπὶ
ὅτε ὁ ταῦρος, σπρερόμενος ἐξ ἀπηνεῖς, συλλαμβά-
νει τινὰ ἐξ αὐτῶν, τὸν ῥίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους,
τὸν κάμνει νὰ πηδῇ εἰς τὸν ἄερα, τὸν ὑψώνει ἐπὶ
τῶν κεράτων του. Ἐντε πάλιν δι' ἐνὸς κυπη-
ματος ἡμίσειαν ἀνατρέπει δωδεκάδα, ὅτε ταῦρος
καὶ ἄνθρωποι ἀρχνίζονται ἐντὸς νέφους κονιορτοῦ,
ὃ δὲ θεατὴς φοβεῖται πρὸς στικτὴν μῆτος ἐρο-
νέσθη τις. Πλὴν κίνδυνος τοιοῦτος δὲν ὑπάρχει!
Οἱ ἀτρόμητοι capeadores ἀνεγείρονται μὲ ὅσα
μαλακώτερα καὶ πρόσωπον κακοκαμένον, τινάσ-
σονται καὶ ἐπαναρχίζουσιν. Ἀλλὰ τὸ ὠραιότερον
ἐπιστόδιον τῶν θεαμάτων τοῦ χειμῶνος ἀλλὰ τοῦ
ἐγκρίτου — Πολλὰς ἀντὶ τῶν ἀρρένων ἀγωνί-
ζονται κατὰ τοῦ ταύρου θήλειαι ταυρομάχοι, γυ-
ναῖκες ἐνδεδυμέναι ὡς σκρινιστάτιδες, πρὸ τῶν
ὁποίων οὐχὶ οἱ ἄγγελοι. Ἀλλ' ὁ Ἐωσφόρος θὰ ἐ-
κάλυπτε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν περὶ τῶν του.

Αἱ λογχοφόροι μάχονται ἐπὶ ὄνων, αἱ ξιφοφό-
ροι πεζῇ. Ἐν τῶν τελευταίων αὐτῶν εἶδον ἐξ η-
κοντοῦτιδα τινὰ ὀμαζομένην «*Μαρτίνα* ἢ «*Λα-
στοριατὴν*», γνωστὴν εἰς ἅπαντα τὰ ἰσπανικὰ
ἱπποδρόμους. Αἱ ξιφοφόροι φέρουσι τὸ ξίφος καὶ τὸ
ἐρυθροῦν ὕψος, ἀπαρκαλλάττως ὡς ὁ ἰταλιώτε-
ρος ταυρομάχος τοῦ ἰσχυροῦ φύλου. Ἀπὸς ὁ
λίαντος συνοδεύεται ὑπὸ ὑπηρετῶν φερόντων με-
γάλας φανίας. Ἀντὶ τεσσάρων τε φανίων αἱ
δυστυχεῖς αὐταὶ ῥιπνοκινδυνεύουσι τὴν ζώην των.
Ταῦρος τις καθ' ἣν ἡμέραν ἄλλοτε παρερέθη ἐν
τινι ταυρομαχίᾳ συνέτριψε τὸν βραχίονα μιᾶς
σημαιοφόρου, καὶ ἄλλης διέσχιζε τὴν ἐσθῆτα, εἰς
τρόπον ὥστε ἀπὸ ἐν αὐτῇ ἐν μέτρῳ τοῦ ἀμφιθέα-

τροῦ μὲ τόσον μόνον ὕψος, ὅσον ἤκει ἀκριβῶς
νὰ καλύψῃ τὴν γυμνότητά της.

Μετὰ τὰς γυναικας ἔρχονται τὰ ἄρρια θορία.
Κατὰ διαφορὰς ἐποχὰς ἠνάγκασαν τὸν ταῦρον
νὰ πολεμήτῃ κατὰ τῶν λέοντων καὶ τίγρεων. Ὁ-
μοία πάλιν ἐγένετο πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν τῷ ἱππο-
δρόμῳ τῆς Μαδρίτης. Καὶ ἀρχαιότερον ἐτελέσθη
ἄλλη ἀξιοσημείωτος, διατηρεῖται ὑπὸ τοῦ δου-
κῆς τοῦ Αλιβέρη, χάριν τῆς ἐορτῆς, ἐν δὲν λαν-
θάνουσι, τοῦ Don Balthazar Κερόλου τῆς Αὐ-
στρίας, πρίγκιπος τῶν Ἀστουριῶν. Ὁ ταῦρος ἐ-
πολέμησε τὸν λέοντα, τὴν τίγριν, τὴν λεοπαρ-
δαλιν καὶ τοὺς ἐνίκησεν ἅπαντας. Ἐν ταῖς με-
ταγενεστέραις μάχαις ἡ τίγρις καὶ ὁ λέων ἡττή-
θησαν ὡσπύτως. Ἀμφοτέρω ἐρίφθησαν δομητι-
κῶς κατὰ τοῦ ταύρου, ἀλλὰ πρὶν ἢ δυνήθωσι νὰ
ἐμπήξωσι τοὺς δόλοντας τῶν εἰς τὸν λαγόν του,
διεπεράσθησαν ὑπὸ τῶν φοβερῶν κεράτων του καὶ
ἔπεσαν χαμαὶ ἐντὸς χειμῶνος αἵματος. Μόνον ὁ
ἐλέφας, (εἰς ἐλέφας πελώριος ζῶν εἰσέτι ἐν τοῖς
κήποις τοῦ «*Buen Retiro*») ἐνίκησεν. Ὁ ταῦρος
τὸν προσέβλεπεν, ὁ δὲ ἐλέφας οὐδὲν ἄλλο ἐπραξεν
ἢ νὰ στηρίξῃ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὤμου
τοῦ ταύρου καὶ νὰ πιεσθῇ ὀλίγον αὐτόν. Ἡ πίε-
σις ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε ὁ ἐπιτελής ταῦρος συ-
νατρίβη ὡς *Λονκάνικος*! Ἀλλ' εἶνε εὐκόλον νὰ
φαντασθῇ τις ὁποῖον ἐπιτελέστη, ὁποῖον ὕα-
ρος, ὁποῖον δύναμιν ψυχικῆς ἀταρξείας δέον νὰ
ἔχῃ ἄνθρωπος τις, ὅπως περιφρονήσῃ δι' ἀτλοῦ ξί-
φους ζῶον φονεῦον τὸν λέοντα, προσβάλλον τὸν
ἐλέφαντα, καὶ διασχίζον, συντρίβον, ἀνατρέπον
καὶ καταβάλλον πᾶν ὃ τι ἐγγίσῃ! Καὶ ὅμως ὑ-
πάρχουσιν ἄνθρωποι ἀψηφόντες αὐτὸν καθ' ἐ-
καστὴν!

Οἱ ταυρομάχοι δὲν εἶνε παντάπασιν ἄνθρωποι,
οὐς πρέπει νὰ συγχύσῃ τις μετὰ τῶν σκρινιστά-
των, πρὸς οὓς ὁ λαὸς δὲν ἀποτίει εἰμὴ τὴν εἰς
τὴν τέχνην αὐτῶν ὀφειλόμενον θαυμασμόν. Ὁ
ταυρομάχος ἐπιστρεῖ τὸν σεβασμὸν καὶ εἰς τὴν τοῦ
ἀμφιθέατρον, προσκατεύεται ὑπὸ τῆς ἀριστοκρα-
τικῆς νεολαίας, φαίνεται εἰς τὰ θεῶτα τοῦ θεά-
τρον, ὑπάγει εἰς τὰ κομφότερα καφεπωλεῖα, καὶ
χειρετίζεται εὐγενέστατα εἰς τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν
καλλιτέρων πολιτῶν. Οἱ διάσημοι ξιφοφόροι, οἵτι
ὁ Frascuello ὁ Lagartijo, ὁ Cayetano, κερδίζου-
ναι τὸ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ποσὸν δέκα χι-
λιάδων φράγκων κατ' ἔτος, εἰσὶ κάτοχοι οἰκίων
καὶ ἐξοχικῶν ἐπαύσεων, κατοικοῦσι πολυτελῆ
οἰκίατα, ἐνδύονται πολυτελῶς, διαπνέουσιν ἀ-
πειρα ποσὰ διὰ τὰ ἀργυρὰ καὶ χρυσοῦρα αὐτῶν
ἐνδύματα, ταξιδεύουσιν ὡς πρίγκιπες καὶ κα-
πνίζουσι σιγάρα τῆς Χαβάνας. Τὸ ἐνδυμα αὐτῶν
ἐκτὸς τοῦ ἱπποδρόμου εἶνε περιεργότατον. Φέ-
ρουσι πλὴν ἐν μελανῷ βελούδῳ, μικρὸν ἐπεσπύ-
την μέχρι τῆς ὀφθῆος ἀκούθωτον, μὴ φθάνοντα
μέχρι τοῦ πανταλονίου, καὶ ὑπενδύτην ἀνοικτὴν
διήκοντα μέχρι τῆς κοιλίας καὶ ἀφίνοντα νὰ φαί-

νηται λεπτότατον λευκὸν στομάχιον. Περιλαί-
μιον δὲν φοροῦσι· φέρουσι ζώνην μεταξωτὴν ἐρυ-
θροκόκκινον, στενὸν πανταλόνιον, υποδήματα ἐκ
μαροκίνου μὲ κεντητὰ κοσμήματα, μικρὰν δὲ
πλεκτὴν οὐρὰν κεκαυμένην ἀπὸ τοῦ ὤμου. Πλὴν
τοῦτων φέρουσι κομψὰ χρυσᾶ, ἀλύστεις, ἀδά-
μαντας, δακτυλίους, ἐνώτια, σχεδὸν δολοχῆ-
ρον ἀδαμαντοπωλεῖον. Πολλοὶ ἔχουσι ἵππον,
τινὲς ἄμαξαν, καὶ ὅταν δὲν φονεύουσιν, εὐρίσκον-
ται πάντοτε εἰς περίπαιον εἰς τὸ Prado, ἐν τῇ
«*Puerta del Sol*», εἰς τοὺς κήπους τοῦ Reco-
litos μὲ τὰς λαμπρὰς ἐνδεδυμένους συζύγους ἢ ἐ-
ρωμένους των. Τὰ δνόματα, τὰ πρόσωπα, αἱ πε-
ριπέσεις αὐτῶν εἰσὶ πλέον γνωστὰ εἰς τὴν λαὸν,
ἢ αἱ ὀψεις, αἱ τύχαι καὶ τὰ δνόματα τῶν ὑπουρ-
γῶν τοῦ Κράτους. Ταυρομάχοι εἰς τὰς κομψοδί-
ας, ταυρομάχοι εἰς τὰς εἰκόνας ταυρομάχων ἐν-
τὸς τῶν ὑαλοθηκῶν τῶν πωλούντων χαλκογρα-
φίας. Ἀγάλματα παριστῶντα ταυρομάχους, ῥι-
πίδια μὲ τὰς εἰκόνας τῶν ταυρομάχων, ρινό-
μακτρα φέροντα τὸ πρόσωπον τῶν ταυρομά-
χων. Οὐδὲν ἄλλο βλέπει τις εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ
καταστήματα. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ταυρομάχου
εἶνε τὸ ἐπικερδέστερον καὶ ἐντιμότερον ἐπάγγελμα,
ὅπερ δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ τέκνον τοῦ λαοῦ. Ὀν-
τως δὲ πολλοὶ προορίζονται εἰς τὸ σταδίου τοῦ-
το, ἀλλ' ὀλίγοι κατορθώνουσι νὰ διακριθῶσιν. Οἱ
πλεῖστοι μένουσι μέτριοι capeadores, ὀλίγοι ἀ-
ποβαίνουσιν ἱκανοὶ banderilleros καὶ εἰς ὀλιγώ-
τεροι διάσημοι picadores. Μόνον δὲ οἱ ἐκ φύσεως
προνομιοῦχοι καὶ οἱ ὑπὸ τῆς τύχης εὐνοούμενοι
δύνανται νὰ καταστῶσιν ἀνδρεῖοι ξιφοφόροι. Πρέ-
πει νὰ ἔλθῃ τις εἰς τὸν κόσμον μὲ τοιαύτην ἀ-
ποστολήν, γεννᾷται τις ξιφοφόρος ὡς γεννᾷται
ποιητής. Ἐξ αὐτῶν σπανίως φονεύονται ὑπὸ τοῦ
ταύρου. Οἱ φονευθέντες ἐν διαστήματι πολλοῦ
χρόνου μετροῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων, ἀλλ' οἱ ἀ-
νέμωροι, οἱ ἡρωτικισμένοι, οἱ μὴ δυνάμενοι
πλέον νὰ πολεμήσωσιν, εἰσὶ πολυάριθμοι. Συναντᾷ
τις τοιοῦτους ἐν τῇ πόλει στήριζομένους ἐπὶ ῥα-
βδῶν ἢ βακτηρίων, τοὺς μὲν στερομένους βρα-
χίονος, τοὺς δὲ κνήμης. Ὁ περιβόητος Tato, ὁ
πρῶτος ἐκ τῶν συγχρόνων ταυρομάχων, ἀπώλεσε
τὴν κνήμην. Κατὰ τοὺς ὀλίγους μῆνας καθ' οὓς
διέλεινα ἐν Ἰσπανίᾳ, εἰς σημερινόφθορον ἐφονεύθη
ἐν Σεβίλλῃ, εἰς λογχοφόρος ἐπληρώθη βραχίονος
ἐν Μαδρίτῃ, ὁ Lagartijo ἐβλάβη μὲγάλας, καὶ ἐν
τῇ χωρίῳ τοῦ capeadores dilettantes ἐφονεύ-
θησαν. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν ταυρομάχος μὴ βρά-
φας τὸ σταδίου διὰ τοῦ αἵματος του.

Πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ ἐν Μαδρίτῃς ἡτέλησε νὰ
συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ περιήμου Frascuello, τοῦ
ἡγεμόνος τῶν ξιφοφόρων, τοῦ εἰδώλου τοῦ λαοῦ
τῆς Μαδρίτης τοῦ ἐπιδρομίου τῆς δόξης
τῆς τέχνης. Πλείονος τις γενουήνους, ὅστις τὸν
ἐγνώριζεν, ἀνεδέχθη νὰ μὲ παρουσιάσῃ. Ὁρίσμεν
τὴν ἡμέραν καὶ συννητήθημεν ἐν τῷ αὐτοκρατο-

Εκφω κερπωλείω la Puerta del Sol. Μοι έρχεται να γελάσω δάκρυς ένθου ιηθώ όποις με κατέλαθε συγγένησις, όταν τον είδον μακρόθεν έμφανιζόμενον και προχωρούντα προς ήμεις. Ήτον ένδεδυμένος μετά μεγίστης πολυτελείας, κατάφορτος πολυτίμων κοσμημάτων, λάμπων ως στρατηγός έν μεγάλη στολή. Άμα διήλθε τώ κερπωλεών, χίλια κεφαλαί έστράφησαν, χίλια βλέμματα προσηλθόθησαν επ' αὐτοῦ, επ' έμου και επ' τοῦ συντρόφου μου. «Ίδού ο κ. Salvador Sanchez», λέγει ο πλοίαρχος (τὸ όνομα Frascuelo εἶνε παρωνύμιον,) και παρουσιάζων με εις τὸν Frascuelo «Εἶτε ο κ. δεῖτα, ο θαυμαστής σας». Ο έδοξος ταυρομάχος εκλινε τήν κεφαλήν, έγώ έχαιρέτησα, εκάλισαμεν και ήρχισαμεν τήν συνομιλίαν. Τί μονάδικός άνθρωπος! Ακούων τις αὐτόν θά έλεγεν ότι δέν είχε καρδίαν ούτε μυῖαν νά φρονήσει. Εἶνε εικοσιπενταετής νέος, μέσου αναστήματος, λεπτοφυής, μελαχροινός, ώραιος, έχων στερεόν τὸ βλέμμα και μειδίαμα άφελές. Ηρώτων αὐτόν πλεῖστα όσα πράγματα περι τῆς τέχνης και τοῦ βίου αὐτοῦ. «Μίλει διὰ μονοσυλλάβων, και έδει νά αποσπῶ μίαν πρὸς μίαν τάς λέξεις εκ τοῦ στόματός του δι' απύστων έρωτήσεων. Απῆντα εις τάς φιλοφροσύνας θεωρῶν μετριοφρόνως τάς ήκρας τῶν ποδῶν του. Τὸν ήρώτησα έν δέν έπληρώθη ποτέ. Ψάφτας δέ τὸ γόνυ, τὸν μηρόν, τήν ώμοπλάτην και τὸ στῆθος μοι είπεν: «έδῶ, έδῶ, έδῶ και έδῶ», γελάσας με τήν άφέλειαν παιδίου. Μοι έσημείωσε τήν διεύθυνσίν του, και με υπεχρέωσε νά υπάγω νά τὸν ίδω, μοι προσήνεγκε δέ σιγάρον και άπῆλθεν. Τρεῖς ήμέρας μετά ταῦτα έν νέα ταυρομαχία εκαθήμην πλησίον τοῦ διαφράγματος. Διήλθε δέ έμπροσθέν μου συλλέγων τὰ σιγάρα, άτινα τῷ έρριψαν οί θεαταί. «Ενευσα πρὸς αὐτόν, με είδε και άνεκραξεν» «Α! ο Ίταλός!» Μοι φαίνεται ότι τὸν βλέπω ακόμη. Έβρεε φαίαν ένδυμασίαν χρυσοῦφαντον, τήν μίαν δέ τῶν χειρῶν είχεν έρυθράν εκ τοῦ αίματος. . .

Αλλά, τελευταῖον, μίαν κρίσιν επ' τῶν ταυρομαχιῶν. Αἱ ταυρομαχίαι εἰσιν ἄρᾳ γε πρᾶγμα βάρβαρον και άνάξιον πεπολιτισμένου λαοῦ, ή όχι; Εἰσι θέαμα δυνάμενον νά σκληρύνη τήν ανθρώπινην καρδίαν ή όχι; Εἵπατέ το καθαρώς. Καθαρώς; Δυστυχῶς έγώ άδυνατῶ νά πράξω τοῦτο. Δέν θέλω, άποκρινόμενος οὕτω, νά έφελύσω κατακλυσρὸν ὕβρεων, ή άποκρινόμενος ἄλλως, νά λάβω τήν προσήκουσαν μαστίγωσιν, καθόσον όφείλω νά όμολογήσω ότι μετέβαινον εις τὸ ίπποδρόμιον κατὰ πᾶσαν Κυριακήν. Διηγῆθην και περιέγραψα αὐτάς, ο δέ αναγνώστης γινώσκει όσα και έγώ. «Ας κρίνῃ λοιπὸν αὐτός, και ἄς μοι επιτρέψῃ νά τηρήσω σιωπήν.

[**

[Εκ τοῦ Ιταλικοῦ].

«Σύνηθες ρητόν τοῦ Ναπολέοντος ήτο ότι: Σταθερά απόρριψαι ίσοδυναμεί πρὸς βαθυτάτην σοφίαν».

Η ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1762.

Η Πετρούπολις, οὕτω σήμερον μία τῶν ὡραιότερων τοῦ κόσμου πρωτευουσῶν, άφίκετο εις τήν σημερινήν αὐτῆς λαμπρότητα μετά ταχύτητος θαυμασίας. Η ιστορία αὐτῆς εἶνε λίαν ένδιαφέροντα, καθόσον δεικνύει τήν πορείαν ήν ήνυσε τὸ νεώτερον δυτικὸν στοιχείον, ὅπως εισχωρήσῃ έντὸς τῆς παλαιᾶς ῥωσικῆς κοινωνίας, περιέχει δέ ως εκ τούτου λίαν περιέργους περιόδους, ή μάλλον άξιοπερίεργος τῶν όποίων εἶνε ἴσως ή αντίστοιχοῦσα πρὸς τῆς βασιλείας τῆς Έλισάβετ και Πέτρου τοῦ Γ'. Τῇ έποχῇ εκείνῃ, και ὡρισμένως τῷ 1762, δέν είχαν ἔτι εκτελεσθῆ αἱ μεγάλαι μεταρρυθμίσεις, αἱ ένεργηθεῖσαι ὑπὸ Αἰκατερίνης τῆς Β', Αλεξάνδρου τοῦ Α' και Νικολάου τοῦ Α'. Η Πετρούπολις είχε τότε θέαν πόλεως κατὰ τὸ ήμισυ γερμανικῆς και κατὰ τὸ ήμισυ γλαμανδικῆς, ήδύνάτο δέ τις νά εἴπῃ ότι έν αὐτῇ εἶζον παραπλεύρως και έγγύς ἀλλήλων ή έξηγυνισμένη Εὐρώπη και ή ήμιβάρβαρος Ασία.

Η Πετρούπολις είχε τότε περι τῆς εκατόν χιλιάδας κατοίκων. Αἱ οἰκίαι, κατὰ τὸ πλεῖστον ξύλινοι, ήσαν εκτισμέναι άτάκτως τῇδε κακείσε. Αἱ ὁδοί ήσαν κανιστῶδεις τὸ θέρος, βορβορώδεις τὸν χειμῶνα και πλήρεις ὀπῶν, ένθα ο διαβάτης έβυθίζετο μέχρις ὀσφύος. Ο Νέβας και αἱ διώρυγες δέν είχαν ὡς σήμερον ὄχλος εκ γρανίτου, ἀλλὰ προχώματα εκ χώματος. Η νῆσος τοῦ Αγίου Βασιλείου είχεν, ὡς ή Βενετία, ἀντὶ ὁδῶν διώρυγας.

Τὸν καθαρισμὸν τῆς πόλεως εξέτελούν οἱ κατὰδικοι· ἀλλ' αἱ πλατεῖαι, τὰ πεζοδρόμια και αἱ γωνίαι τῶν ὁδῶν εκκαλύπτοντο ὑπὸ σωρῶν κόπρου και ακαθαρσιῶν, τὰ δέ κερπωλεῖα, τὰ ίχθυοπωλεῖα, τὰ λαχανοπωλεῖα, τὰ έστιατόρια και τὰ καπηλεῖα άνέπεμπον λοιμώδεις αναθυμιάσεις. Στίφη κυνῶν ήμιαγρίων έπλανῶντο εις τάς ὁδοὺς, φοβιζόντων και δακνόντων ἱππους και ανθρώπους. Επαῖται ήκρωτηριασμένοι, ἀλλῆται παντοδαποὶ έπολιόρκοι τοὺς διαβάτας, και μετά κόπου ήδύνάτο τις νά διαφύγῃ τήν μαστίγα ταύτην. Πυρετοὶ μισματικοὶ και πᾶν είδος έπιδημικῆς άσθενείας έμάστιζαν άδικόπως τήν πόλιν. Οἱ Ιατροὶ ήσαν ὀλίγοι και άπῆτουν πληρωμὴν ὑπέρογκον· οἱ δύο περιφημότεροι αὐτῶν ελάμβανον χωρὶς πολλὰ φιλοφρονήματα δεκαπέντε ρούβλια χρυσῆ δι' εκάστην επίσκεψιν.

Ένόσω ή αυτοκράτειρα κατῴκει έν τῇ πόλει, ή θέα ταύτης ήτον ὑποφερτή· ἀλλ' ὅτε διέμεινεν έν Μόσχᾳ, ὅπου διέτριβε τὸ ήμισυ τοῦ έτους και πλεόν, αἱ ὁδοὶ τῆς Πετρούπολεως εγίνοντο έρημοι και χόρτος έφύετο έν αὐταῖς. Τὰ καπηλεῖα, έν οἷς Πέτρος ο Μέγας ήρέσκετο νά πίνη έν ποτήριον ρακῆς έν τῷ μέσῳ τῶν ναυτῶν, μετεβάλλοντο εις καταγῶγια ἀκολάστων ὀργίων.

Περὶ τήν μεσημέριαν ή κυριώτερά ὁδός, καλουμένη Πρόσοψις τοῦ Νέβσκη, έπληροῦτο ἀνθρώ-

πων. Οἱ ἀνήκοντες εις τάς κατωτέρας τάξεις έβιάδιζον συνήθως πεζοί, ένθ' οἱ τῶν ανωτέρων τάξεων, και ιδίως οἱ άξιωματικοὶ τῆς αυτοκρατορικῆς φρουρᾶς, εἴηρχοντο έπωχούμενοι ή έφιπποι. Οἱ κομφοὶ νέοι ένεδύνοντο έπενδύτην εκ μέλανος ὀλοσηρικοῦ, αναξυρίδας εκ δέρματος δορκάδος και ὑποδήματα άφικνούμενα ὑπεράνω τοῦ γόνατος, εἴτε έφερον ένδυμα εκ βοδοχοροῦ ή κιτρίνου μεταξίνου ὑφάσματος, ὀμματουάλια ὑπερμεγέθη, πῖλον στρογγύλον εκ κηροπανίου, ή τρίκωχον με πτερὰ, φενάκας οὐλας και βοστρυχώδεις πεπασμένας, και περιχειρίδια εκ τριχάπτων τῆς Άλανσῶνος ή τῆς Ισπανίας, δάκεις δέ ήτο ψυχρός, έθέρμαινον τὰς χεῖρας έντὸς περιχειρίδων εκ δέρματος σίμωρος ή λευκοῦκτίδος. Αἱ κυρίαί είχαν τήν ὀσφύν στενήν ὡς αἱ σφήκες, ο δέ πολυσύνθετος καλλωπισμός τῆς κεφαλῆς αὐτῶν παρίστα ή φρουρίον τι μεσαιωνικόν, ή κάνασον άνθῆων, ή ναῦν, ή σινικὴν σκιάδα, προστήροζον δέ εις τὸ πρόσωπον μέλανά τινα στίγματα ὡς μυῖας, πωλούμενα ὑπὸ τῶν μυρεψῶν έν ιδιαιτέρας κομποτάταις θήκαις. Πολὺ πλήθος συνέρεεν εις τοὺς βασιλικούς κήπους, ένθα έπατρεύετο ή εἰσοδος εις πάντας, εκτὸς τῶν ναυτῶν, τῶν φερόντων οἰκοστολήν οἰκετῶν, τῶν γυναικῶν ὅσαι έφερον μανδήλιον εις τήν κεφαλήν, τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι έφερον χονδρὰ ὑποδήματα, και έν γένει πάντων ὅσοι εις τάς έφημερίδας και τὰ βιβλία τοῦ καιροῦ εκείνου άπεκαλοῦντο «χυδαῖος ὄχλος».

Τὸν περίπατον έτάρασσον συχνάκις δυσάρεστα έπεισόδια. Νῦν μὲν πεζός τις έρίπτετο κατὰ γῆς και κατεπατεῖτο, τοιουτοτρόπως δέ έφρονεῖτο ο στρατάρχης Μίνιχ· ἄλλοτε άξιωματικός τις τῆς φρουρᾶς με πρόσωπον παρηλλαγμένον εκ τῆς ὀργῆς ὕβριζε και έμαστίγου ήνιοχόν τινα σοβαρόν και πεπασμένην φενάκην φέροντα, διότι ήμπόδισεν αὐτόν διὰ τῆς επιχρύσου άμάξης νά παρακολουθήσῃ τήν ὥραιαν ήν κατεδίωκεν. Ένταῦθα ὄμιλος παιδῶν, παρὰ τήν απαγόρευσιν τῆς άστυνομίας, κατερίνετο εις τήν άνύψωσιν μεγάλου χαρτίνου άετοῦ, εκφοβίζων τοὺς ἱππους· εκεί ναύτης οινόληπτος καθημαγμένος, και με τὰ ἱμάτια κατεσχισμένα, εκεῖτο χαμαὶ ένῶπιον καφειείου τινός ή έμπορικοῦ καταστήματος τῶν εἰδῶν τοῦ συμποῦ.

Αταξίαι εἶτι σοβαρώτεραι ελάμβανον χώραν εις ἄλλα τῆς πόλεως μέρη. Εἰς τὰς αγοράς και έν τῷ μέσῳ τῶν παραπηγμάτων τῶν άνιδουμένων πέριξ τοῦ χειμερινοῦ άνακτόρου, τότε ανεγειρόμενοι, συνέβαινον παρὰ τῷ ὄχλῳ συχνάί ρήξεις και άντήχουν συχνάκις αἱ κραυγαὶ «Κλέπτης!» «Δολοφόνος!» Ο στρατηγός Κόρρ, διευθυντής τῆς άστυνομίας, ὅστις εις τοιαύτας περιστάσεις συνείλιζε νά καταφθάνῃ επ' ὀχύματος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπασπιστῶν αὐτοῦ έφίππων, δέν κατῴρητο νά φθάνῃ έγκαίρως εις πάντα τὰ μέρη, ὅπου ή παρουσία του ήτο αναγκαία. Διεδόθη ποτέ μάλιστα ή φήμη ότι εις χωρίον τι, σή-

μερον κείμενον έντὸς τῆς πόλεως, άνεφάνη συμμορία ληστῶν ένόπλων. Πέτρος ο Γ' έλασε τήν ὑπομονήν και είπε πρὸς τὸν Κόρρ: «Πρέπει νά επανέλθωμεν εις τὰ ίκρίώματα. Ο πόππος μου Πέτρος ο Α' εγίνωσκε τὰ πράγματα κάλλιον ήμῶν. Οχ γράψω Έπικυροῦται, Πέτρος, και αὐτὸ φθάσει· ὅλ' ἔδητε». Πλὴν μολαταῦτα τὰ ίκρίώματα δέν έστήλησαν, αἱ αταξίαι εἴηκολούθησαν, και πάντες επὶ τέλους συνείθισαν, ὡς αν προέκειτο περὶ πράγματος άνεπορεύτου. Άμα κραυγή τις τρόμου άντήχει εις τήν ὁδόν, και εὐθέως τὰ παράθυρα ήνοίγοντο, ὡς αν έμελλε νά παρασταθῇ θέαμά τι, και εφαινοντο κυρίαί κομφῶς ένδεδυμένοι και κρύπτουσαι τὸ πρόσωπον ὀπισθεν τοῦ ριπιδίου, παρακολουθοῦσαι μετ' ένδιαφέροντος τὰ έπεισόδια διὰ τῶν ὀρθαλμῶν και περιμένουσαι άνυπομόνως τήν λύσιν.

Περὶ τήν έννάτην τῆς έσπέρας ὥραν ήρχίσε νά επικρατῇ σιγή, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τῶν ὕλακῶν τῶν κυνῶν και τῶν φωνῶν τῶν σκοπῶν, τοποθετημένων επὶ τῶν τειχῶν τοῦ ναυαρχείου και τοῦ φρουρίου, ένίοτε δέ, πρὸς μείζονα ασφάλειαν, και εις τὰς διασταυρώσεις τῶν ὁδῶν. Αλλοτε συνείθιζον νά κλείωσι τὰς ὁδοὺς διὰ κινγκλίδων, ὅπως προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῶν πυρπολητῶν, νυκτοκλεπτῶν, ληστῶν και παντός εἵδους κακούργων, διότι ανεπαρκεῖς είχαν αποδεχθῇ οἱ λόχοι τῶν πυροβολιστῶν και τῶν δραγόνων οἱ έπιτετραμμένοι τήν περιπολίαν τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως. Περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τῆς Έλισάβετ οὐδεὶς έτόλμα μετά τήν έννάτην νά διέλθῃ πρὸ τοῦ αυτοκρατορικοῦ άνακτόρου, εκ σεβασμοῦ και συμπαθείας πρὸς τήν αυτοκρατείραν, ήτις άσθενοῦσα τότε έπασχε λίαν εξ άγρυπνίας, και ήλλασσε συνεχῶς κοιτῶνα, βασανιζομένη ὑπὸ τοῦ δράματος τῆς πρώτης νυκτός τοῦ βασιλείου αὐτῆς.

Κατὰ τὰς βοοχερὰς ήμέρας αἱ ὁδοὶ ήσαν ἀδιάβατοι. Αἱ αγοραῖαι ἄμαξαι ήσαν ὀλίγισται. Πέτρος ο Γ' έπέθηκεν επ' αὐτῶν φόρον δύο ρουβλίων κατ' έτος, και ὥρισεν, ἵνα οἱ άμαξηλάται φέρωσιν ὡς έμβλημα πρὸς διάκρισιν δίσκον εκ δέρματος.

Ὡς ήτο δέ παράδοξος ή θέα τῆς πόλεως, οὕτω παράδοξος ήτο ο χαρακτήρ και τὰ ήθη τῶν κατοίκων. Η εκπαίδευσις τῶν παιδῶν άνετίθετο πάντοτε σχεδόν εις άγύρτας άσυνειδήτους. Ηρκει πρὸς έπιτυχίαν άπλή άγγελία διὰ τῶν έφημερίδων ότι μία οἰκογένεια ξένη «εὐγενῆς και τιμία» εἰδίδασκε τὰ κοράσια, κατὰ τήν ικανότητα εκάστου, ξένας γλώσσας, οἰκιακά έργα, ράψιμον, χορὸν και πρὸς τούτοις «ἀνάγνωσιν έφημερίδων»· έτέρα τις κυρία εἰδίδασκεν «αἰθιμητικὴν, γεωγραφίαν, ιστορίαν και εἰσέτι γραφήν». Πολλάκις εγένοντο δεκατὸ ὡς διδάσκαλοι έν τε ταῖς οἰκογενείαις και τοῖς σχολείοις τινὲς συλληφθέντες ἄλλοτε έν τῇ ὁδῷ και φυλακισθέντες

ὡς μέθυσοι ἢ ὡς ἀνέστιοι, εἴτε διότι ἔσχον μέρος εἰς ῥήξεις ληξάσας δι' ἀνθρωποκτονίας.

Αἱ εὐγενεῖς δεσποινίδες περὶ οὐδενὸς ἑτέρου ἐφρόντιζον εἰμὴ περὶ τοῦ πῶς νὰ σφίγγωσι κάλλιον τὴν ὀσφύν, πῶς νὰ υποκλίνωνται χαριέστερον καὶ πῶς νὰ προσκαρμύζωσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου ἢ τῶν παρειῶν τὰς μελανὰς ἐλαίας. Οἱ κύριοι ἐσπούδαζον πῶς κάλλιον νὰ φορέσωσι τὸν πέλλον, πῶς ν' ἀνοίγωσι τὰς θήκας, πῶς νὰ διευθετώσιν τὰ περιχειρίδια καὶ πῶς νὰ ἐξάγωσι τοῦ βυλακίου τὸ ρινόμακτρον, ἐμβαπτισμένον ἐντὸς μύρου καλουμένου à la Reine, ἐδίδον δὲ συνήθως συναντεῖς πρὸς ἀλλήλους ἐν τοῖς ἐστιατορίοις καὶ τοῖς μάλλον συγχάζομένοις καφεναείοις. Οἱ εὐπορώτεροι ἐσχολάζον βιβλιοθήκας ἐκ γαλλικῶν βιβλίων, ἅτινα οὐδέποτε ἀνεγίνωσκον.

Οὗ ἥτον ἐλαφρὰ ἦσαν τῆς Αὐλῆς τὰ ἥθη. Πᾶς τις ὥρειλε νὰ φέρῃ νέαν ἐνδυμασίαν, ἐτίθετο δὲ σφραγίδας ἐπὶ τῶν μεταχειρισμένων ἐνδυμάτων ἢ ἐπ' ἐκείνων, ὧν ὁ συρμός εἶχε παρῆλθει, διότι ἦσαν «ἀπρεπῆ». Ἡ αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ κατέλιπε ἀπολήσκουσα δεκαπέντε χιλιάδας ἰαματικῶν σχεδὸν κινουμένων, χιλιάδας τινὰς ὑποδημάτων καὶ δύο κισώτια μεγάλη πληρὴ κνημίδων καὶ ταινιῶν. Συνέβηζεν αὕτη νὰ προσέρχηται ἄνευ ἐπιδείξεως εἰς τὰς ἐφορὰς τῶν ἐξοχωτέρων προσώπων, καὶ διὰ τῆς ἰδίης περιχειρίδος ἢ τοῦ ρινόμακτρον προσήλκετο ἀπὸ τοῦ ψύχρος τὰς χειρὰς καὶ τὸν λαμπρὸν τοῦ κόμης Ραζουμόφσκη, ἐπιτίμου αὐτῆς ἱππότη, εἰς τὰς ἐπιστολάς δὲ ἃς ἀπερῆκε πρὸς αὐτὸν ὑπεγράφετο ἀστειζομένη «ἡ πρώτη ὑμῶν soprano». Τῇ προσταγῇ αὐτῆς ἐκοιμήτο μακαρίως ἐντὸς τοῦ κοιτωνός της καὶ παρὰ τὴν κλίνην αὐτῆς ἐπὶ στρώματος κατὰ γῆς ἠπλωμένου γηραιὸς εὐνοούμενος ὑπνέτης, ὅστις τὴν ὑπνέσει ἀπὸ τῆς νηπιτικῆς αὐτῆς ἡλικίας, καὶ ὅστις ἐγένετο κατόπιν ὁ ἀρχιερέτης Τσούλκωφ. Ἡ αὐτοκράτειρα ἠγείρετο ἐνίοτε πρὸ αὐτοῦ καὶ τὸν ἀφύπνιζεν, ἐκείνος δὲ γογγύζων καὶ τυπτῶν αὐτῆς ἐλαφρῶς τὸν ὄμην τῇ ἐλεγε· «Εὐύπνησας, πούλακι μου;» Ἡ Μαύρα Σουβάλωφ, ἡ ἐπιστηθία φίλη τῆς αὐτοκρατορίας, ὑπεγράφετο· «ἡ δούλη καὶ θυγάτηρ, θεράπαινα καὶ ἐξαδέλφη σης», ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν οἰκειότητα ταύτην ὁ σύζυγός της ἐλάτρη ποτὲ ὑπὸ τοῦ κόμης Ραζουμόφσκη, μεθύσαντος εἰς τινὰ θηρευτικὴν ἐκδρομὴν. Δι' ἰδιαιτέρου διατάγματος διατάσσεται νὰ μετενεχθῶσιν ἐκ Κιζάν αἱλοῦροι σιθηνικοὶ «ἐπιτήδειοι καὶ ἔχοντες θέαν εὐπρεπῆ» ὅπως καταστρέψωσι τοὺς μῦς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ δικιτήματος, καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πίθηκοι τόσον μικροὶ, ὥστε νὰ δύνανται ἐκαστος αὐτῶν νὰ εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ κελύφους ἐνὸς κοκοκαρύου. Ἰδιοκτῆτις τις ἐπαρχιωτὶς ἔγραψε πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν «ὕπισχνουμένη νὰ δωρήσῃ πρὸς αὐτὴν τέσσαρας κύνας, ἥτοι τὸν Ἰππόλυτον, τὴν Γενέταιν, τὸν Μαρκήσιον καὶ τὴν Γιούλιαν», ἃν εἰς

τὸν σύζυγόν της ἀπενέμετο δημόσιόν τι ἀξίωμα, ὅπερ ἐξήτει.

Ὁ αὐτοκράτωρ Πέτρος ὁ Γ' διώρισε τὸν κοῦρέα του διευθυντὴν τοῦ ἐργασταρίου τῶν κεντητῶν παραπασμάτων καὶ εὐγενῆ τῆς ἀκολουθίας του, καὶ εἰς ἡνίχόν τινα ἀπέδειξε τὸ ἀξίωμα τοῦ συμβούλου. Ὁ Πέτρος ἠσυχάζετο μετ' ἐπιμονῆς εἰς τὰ τοῦ στρατοῦ. Τὰ μικρὰ καὶ εὐρέα ἱμάτια τῆς ἐποχῆς Πέτρον τοῦ μεγάλου ἀντικατέστησε διὰ στολῶν βραχείων καὶ στενῶν ὡς αἱ τῶν Πρωσῶν. Μετέβαλε τὰ ἐν χρήσει χρώματα, ἤτοι τὰ πράσινα διὰ τὰ ἱμάτια καὶ τὸ ἐρυθρὸν διὰ τὰ περιλάμβαν καὶ τὰς ἀναξυρίδας, ἐξουσιοδοτήσας τοὺς διοικητὰς τῶν ταγμάτων νὰ ἐκλέξωσι κατ' ἀρέσκειν οἰονδήποτε ἄλλο χρῶμα. Εἰς τοὺς ἀξιώματικούς ἐχορήγησε τὸ δικαίωμα νὰ φέρωσι σειρήτια εἰς τὴν στολὴν καὶ ῥάβδον εἰς τὴν χεῖρα, καὶ κατήργησε τὸ δικαίωμα ὅπερ εἶχον οἱ ὑπαξιωματικοὶ καὶ δεκανεῖς νὰ μὴ φέρωσιν οἱ ἴδιοι τὴν λόγχην καὶ τὸ ὅπλον ἐρχόμενοι εἰς τὰς παρατάξεις, ἀλλὰ νὰ ἐπιρροτίζωσι πρὸς τοῦτο τοὺς στρατιώτας. Διέταξε πάντας τοὺς ἀνωτέρους στρατιωτικούς, καὶ τοὺς ἔχοντας ἐπίτιμον τίτλον διοικητοῦ λόχου, τάγματος ἢ συντάγματος, νὰ εὐρίσκωνται ἀπαρεγκλίτως ἐπὶ κεφαλῇ τῶν σωμάτων τοῦ στρατοῦ κατὰ τὰ γυμνάσια. Ἡ διαταγὴ αὕτη προξένησε πολλὴν σύγχυσιν εἰς πάντας. Ἐβιάθησαν πρὸς μαρίστην ἐκπληξιν βαδίζοντες καὶ ἐντὸς τοῦ βορβοῦρου βυβιζόμενοι μέχρις ἀσφαλῶν, ἐπὶ κεφαλῇ τῶν λόγων καὶ τῶν ταγμάτων ἱκανοὶ στρατάρχαι, οἷον ὁ κόμης Ἀλέξανδρος Σουβάλωφ, ὁ κόμης Ἀλέξιος Ραζουμόφσκης, θηλυδρὶς συζυγίης, ὁ πρίγκιψ Γεώργιος, υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὁ πρίγκιψ Νικήτας Τρουμπέτσκοφ, πάσχιον ὑπὸ ἔσθματος καὶ σῦρων τοὺς πόδας ἐξωγκωμένους ἐκ τῆς ποδάρκης. Αὐτὸς δ' ἐτμῶν (ἀρχηγός) τῶν κοζάκων ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ ἐπὶ μισθῷ ὡς διδάσκαλον ἀξιωματικὸν τινὰ ἐξ Ὀλστών, ὅπως ἐκμάθῃ τὰ νέα γυμνάσια.

Ἐνεκα τῶν νεωτερισμῶν τούτων ἡ ὕλη τῆς πόλεως κἄπως μετεβλήθη. Ἐνῶ πρότερον ἐφαίνοντο ἔξω μόνον φιλήσυχοι πολῖται, τὰς ὁδοὺς ἐπλήρωσαν αἴρνης στρατιωτικοὶ, πλήρεις ὑπεροψίας καὶ ἀλαζονείας. Ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν ἀνακτόρων ἐλάμβανον χώραν καθεκάστην σχεδὸν παρατάξεις, ἐξελιγμοὶ καὶ πᾶν εἶδος γυμνασίων, καὶ ἠκούοντο ἀδιαλείπτως προσταγαὶ καὶ ζητωκραυγαί. Τῇδε κακεῖσε ἐφαίνοντο καλπαχόντες ὑπαπισταὶ βαίνοντες ἐν σπουδῇ, καὶ ὑπνέται τρέχοντες ἔφιπποι καὶ πεζοί. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐν τούτοις ἐξηκολούθει τῶν τὰς εἰρηνικὰς ἐξείας τῆς αὐλῆς αὐτοῦ. Περιεπάτει πεζὸς ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἄνευ συνοδείας, ὡς δὲ ἔλεγεν ἐν τινὶ αὐτοῦ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν φίλον του Φριδερίκον τὸν Β' τῆς Πρωσίας «οὐδὲν παρ' οὐδενὸς ἐφύβετο, καὶ ἀρίστο εἰς τὰς χειρὰς τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ λαοῦ του».

X.

ΟΙ ΚΥΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΕΛΠΙΔΟΣ ΑΚΡΑΣ

Ὅσα καὶ ἂν ἐλέχθησαν περὶ τοῦ ὀρμεμφύτου, τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς πίστεως γενῶν τινῶν κυνῶν τῆς Εὐρώπης, πάντοτε ὅμως εἰσὶ κατώτερα τῶν θαυμασίων προτετημάτων τοῦ γένους τῶν κυνῶν τῆς μεσημβρινῆς Ἀφρικῆς.

Οἱ διελθόντες τὴν Ἀγίον Βερνάρδον καὶ τὸν Ἀγίον Γοθάρδον περιηγηταὶ βεβαίως ἐξεπλήγησαν ἐξ ὅσων εἶδον καὶ ἤκουσαν περὶ τῶν κατορθωμάτων τῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις τῶν ὁρέων τούτων κυνῶν.

Λοιπὸν τὰ περίεργα ταῦτα ζῶα εἶνε οὐδὲν παρβαλλόμενα πρὸς τοὺς κύνας τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου, ἐπὶ τῆς χώρας τῶν Ὀπτεντότων.

Μέγα πλῆθος λεόντων, λεοπαρδάλεων καὶ τίγρεων φοιτῶσιν εἰς τὰς νομάς, ὅπου ἄγουσι τὰ ποιμνία αὐτῶν οἱ Ὀπτεντότοι, καὶ ἕνεκα τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιρῆς συνήθως ἐγκαταλείπουσι πρὸς διανυκτέρευσιν. Προκειμένου λοιπὸν νὰ διαφυλαχθῶσι ταῦτα ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν σαρκοφάγων, ὁ κύων εἶνε ὁ γενναϊότατος, ὁ δεξιότατος καὶ ὁ ἀγρυπνότατος τῶν ὑπερασπιστῶν.

Θορὶξ ὀρίξ, ῥύγχος δξύ, ὅτα εὐθέα, χρώμα φαῖν καὶ τετραγωνοειδὲς πόδες καθιστῶσιν εἰδεχθῆς τὸ ζῶον· ἀλλ' ὅμως εἶνε ἄριστος φύλαξ. Φυλάττει δὲ ὡς ἐξῆς· Ὅταν τὴν νύκτα συνέρχεται καὶ ἀγρυπνῇ τὸ ποιμνιον, τέσσαρες κύνες διανέμονται τὴν ἀμυντικὴν γραμμὴν καὶ τίθενται σκοποὶ κατ' ἀποστάσεις ἴσας.

Οὐδέποτε κατακλινόμενοι, ἀγρυπνοῦσι καθήμενοι καὶ τὴν κεφαλὴν προτεταμένην ἔχοντες, ἵνα μὴ διαφύγῃ αὐτοὺς ὁ ἐλάχιστος κρότος ἢ τὸ ἐλαφρότατον πάτημα, καὶ ἵνα καλῶς φρουρῶσι τὸ ποιμνιον.

Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐπειδὴ πᾶσα καλῶς ὀργανισμένη ἄμυνα ἀπαιτεῖ καὶ περιπολίαν, ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου εἰς κύων ἐξερχόμενος τοῦ σταθμοῦ τῆς φυλακῆς, προχωρεῖ ὡς περίπολος πολλὰ μέτρα μακρὰν τοῦ σταθμοῦ, περιφέρεται πρὸς κατὰληψιν τοῦ ἐχθροῦ, τείνει τὸ οὖς εἰς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀσπράινεται, μετὰ πολλὰς δὲ περιστροφάς, ἀφ' οὗ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν πέριξ, ἐπανερχεται εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ θέσιν, ἄλλος δὲ κύων διαδέχεται ἀμέσως τὸν πρότον, καὶ οὕτω κατὰ σειρὰν πάντες μέχρι τῆς ἡμέρας.

Ἄλλ' ὅμως ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐκδηλοῦται τὰ μέγιστα τὰ θαυμασίων τοῦ ὀρμεμφύτου τῶν ζῶων τούτων εἶνε ὅταν τίγρις τις ἢ λεοπαρδάλις ἐπιτεταμένη ἀπειλῇ προσβολὴν κατὰ τὸ ποιμνιον.

Τότε πρόκειται περὶ ἀγῶνος λίαν ἀνίσου, καὶ κακῶς θὰ εἶχε κύων ἐπιχειρῶν νὰ καταδιώξῃ ἢ νὰ καταβάλῃ μόνος τόσον φοβερὸν ἀντίπαλον.

Ὁ σκοπὸς ἐκβάλλει τότε κραυγὰς ἐπικλησέως εἰς βοήθειαν, καὶ οἱ κύνες συγκεντρύμενοι, ὀρμῶσιν ὁμοῦ κατὰ τοῦ κακοποιῶ ὀφίου, ὅπερ προσβάλλουσι καὶ σπαράττουσιν. Ἐὰν δὲ τύχῃσι

πολυάριθμοι οἱ ἐχθροὶ, οἱ δὲ κύνες ἀνεπαρκεῖς, τότε κραυγαὶ αὐτῶν ἐξείκει, θρηνώδεις καὶ κρατεταμέναι καλοῦσι πρὸς βοήθειαν τοὺς κύνας τοῦ γειτονικοῦ ποιμνίου, οἵτινες προστρέχουσι πάραυτα ἐπὶ τῷ ὄρω ἀμοιβαϊότητος.

Ὁ Ὀπτεντότος θεωρῶν τὸν κύνα μέλος τῆς οἰκογενείας, συμμερίζεται μετ' αὐτοῦ πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ βίου· εἶνε δὲ τῷ ὄντι φίλος τοῦ οἴκου, φύλαξ τῆς ἀγροτικῆς καλύβης καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν κτηνῶν. Δ*.

II ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΙΑ

Ἡ ὀρολογιοποιία, κατὰ τινὰ ἀρχαίον ὀρισμὸν, εἶνε τέχνη κατασκευαστικὴ μηχανῶν, αἵτινες διὰ συμπλοκῆς τροχῶν τινῶν μετροῦσι τὸν χρόνον, διακρίνουσι αὐτὸν εἰς ἴσα μέρη καὶ δεικνύουσιν διὰ καταληπτῶν σημείων τὴν διαίρεσιν ταύτην.

Οἱ ἀρχαῖοι ἠρκοῦντο ἀριθμοῦντες τὸν χρόνον ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρι ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ὡς οἱ Βαβυλώνιοι, ἢ καὶ ἀπὸ δύσεως μέχρι δύσεως ὡς οἱ Ῥωμαῖοι. Οὗτος δὲ μάλιστα ὁ τελευταῖος τρόπος τῆς διαίρεσεως τοῦ χρόνου ἦτο ἐν χρήσει ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν πολλῇς ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἰταλίας.

Πᾶσα ἡ περὶ μετρήσεως τοῦ χρόνου γνῶσις τῶν ἀρχαίων περιορίζετο εἰς τὸ ἡλιακὸν ὀρολόγιον, τὸν γνώμονα, τὸ ἀμμόμετρον καὶ τὴν κλεψύδραν, καὶ μέχρι τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος ἠγνοεῖτο παντελῶς ὁ διὰ τῶν ὀδοντωτῶν τροχῶν καὶ τῶν ἐναρμολογμένων πετρυνωτῶν τροχίτικων μερισμὸς τοῦ χρόνου.

Μόλις ἀπὸ τοῦ προμνηθέντος αἰῶνος ἤρξατο ἡ ἐξεργασία τῶν ἐπὶ τῶν κωδωνοστασίων τῶν ἐκκλησιῶν τεθέντων ὀρολογίων, κινουμένων διὰ βαρῶν προσηρητημένου εἰς τὸν μέγιστον τροχόν, ὅστις ἐξώθει πάντας τοὺς ἄλλους. Πλάξ τις εἰς δώδεκα ἴσα μέρη διηρημένη ἐδείκνυε τὸν χρόνον δι' ἐπιτροχίου γνώμονος, σημειοῦντος δώδεκα ὥρας τὴν μεσημβρίαν καὶ περιστρεφόμενου ἀπὸ μεσημβρίας εἰς μεσημβρίαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα δεξιὸν καὶ εὐρυτέρας ἐργάται κατασκευάσαν τοὺς ἀλλήλωνδέτους τροχοὺς, ἀνταποκρινόμενους εἰς σφύραν, ἥτις κρούοντα ἐπὶ κώδωνος ἡχηροῦ τὰς ἐπὶ τῆς πλακῆς δεικνυμένας ὥρας ἐγνωστοποιεῖ ταύτας καὶ ἄνευ φωτός τὴν νύκτα, ὅπερ ἐχρησίμευσε πρὸ πάντων εἰς τὰ μοναστήρια ἀπαλλαχθέντα τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ ἐπισκοπῶσι τοὺς ἀστέρας πρὸς γνῶσιν τῶν ὥρῶν τῆς νυκτός διὰ τὰς θρησκευτικὰς ἀκολουθίας.

Τινὲς τῶν συγγραφέων ἀποδίδουσι τὴν πρώτην ἐπίνοιαν τῶν ὀρολογίων εἰς τὸν Gerbert ἐξ Ὠβέρνης (Auvergne), μονάχον κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ Ἀγίῳ Γεράρδῳ, μοναστηρίῳ τῆς Ἀβριλλάνης, μετὰ δὲ ταῦτα γενόμενον ἀρχιεπίσκοπον τῶν Ῥημῶν (Reims), ὕπερον δὲ τῆς Ῥαβέννης (Ravenne) καὶ ἐπὶ τέλους πάπην ὀνομασθέντα Σύλβεστον Β'. Οἱ αὐτοὶ συγγραφεῖς ἀξιοῦσιν, ὅτι τῷ 996

κατεσκευάσεν οὗτος ἐν Μαγδεβούργῳ περίφημον ὥρολόγιον, θεωρηθὲν θαυμαστόν ἔργον· ἀλλ' ὅμως οὐτ' ἐλάχιστον ἔχνος ὑπάρχει ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, οὔτε καὶ ἀναγνωρίζουσιν οἱ ἐγχώριοι ἱστορικοὶ αὐθεντικὴν τινα περὶ τοιοῦτου ἔργου παράδοσιν, οἱ δὲ Βενεδικτῖνοι καὶ βεβασιῶσιν, ὅτι τοῦτο τὸ ὥρολόγιον ἦτον ἀπλοῦν ἡλιακὸν ὥρολόγιον.

Πρῶτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς μηχανικῆς κατασκευασθὲν ὥρολόγιον ἀναφέρεται τὸ τοῦ Ριχάρδου Βάλιγκχορτ ἡγουμένου σκηντος τοῦ Ἀγίου Ἀλβάνου ἐν Ἀγγλίᾳ τῷ 1326. Δεύτερον εἶναι τὸ κατὰ διαταγὴν Ἰακώβου τοῦ Δουδὴ κατασκευασθὲν ἐν Παταβίῳ, ὅπερ εἰδείκνυε καὶ τὸν δρόμον τῶν πλανητῶν καὶ τοῦ ἡλίου. Τρίτον δὲ τὸ ὥρολόγιον τοῦ Παλατίου ἐν Παρισίοις, ἐξεργασθὲν τῷ 1370 ὑπὸ Ἐρρίκου τοῦ Βίκου, ἐλθόντος κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Καρόλου Ε' ἐκ Γερμανίας.

Κατὰ μικρὸν πᾶσαι αἱ μεγάλαὶ πόλεις τῆς Εὐρώπης ἀπέκτησαν ὥρολόγια διὰ διαφόρων μηχανημάτων καὶ ἐνίοτε δι' ἀλλοκότων ἐπιτηδεύσεων κεκοσμημένα καὶ πεπλουτισμένα. Ἐκ δὲ τῶν ὥρολογίων τούτων, ὧν ὁ ὄγκος ἦτο ὑπερμετρος, ὁδὴ γηθέντες οἱ τεχνῖται κατεσκευάσαν ὕστερον πρὸς χρῆσιν τῶν οἰκιῶν μικρότερα ἐκκεραμῇ, λίαν ὅμως ἀτελῇ κατὰ πρῶτον. Τέλος πάντων ἐπενοήθη μετὰ ταῦτα καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ἐγκολπίων ὥρολογίων, ἅτινα ὅμως κατ' ἀρχὰς ὄντα καὶ αὐτὰ σχετικῶς ὀγκώδη ἐδυσκόλευον τοὺς φέροντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1700 τοσοῦτον ἐσμικρύνθησαν, ὥστε καὶ ἐντὸς τῶν σφαιροειδῶν λαβῶν ῥάβδων καὶ ἐν ὀμφαλοῖς ῥιπιδίων καὶ ἐπὶ δακτυλιδίων περιελήφθησαν.

M*

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Ν** ἔχει τὴν ἀδυναμίαν νὰ δανείζεται συχνά, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀποδίδῃ ποτέ.

Προχθὲς ἀπαντᾷ ἓνα τῶν φίλων του, τὸν Δ...

— Δάνεισέ με δέκα φράγκα, τοῦ λέγει χωρὶς περιστροφάς.

— Πάλιν; . . ἀποκρίνεται ὁ Δ . . . Καλλίτερα σοῦ τὰ χαρίζω, δὲν σὲ δανείζω.

— Μπά! καὶ γιατί;

— Γιατί δὲν θὰ μοῦ τὰ δώσης ποτέ, καὶ θὰ τὰ χαλάσωμε γιὰ τὰ δέκα παληοφράγκα.

— Ἄ! τότε δός μου, σὲ παρακαλῶ, εἰκοσι.

* *

Ἄστυα ἄτοπα τῆς μυωπίας.

Ἐν τῷ ἐστιατορίῳ ξενοδοχείου παρακάθηται κυρία τις μετὰ τῆς κόρης της, ἀλλὰ μόλις ἐγγίξουσιν τὰ φαγητά· τόσον φαίνονται ἀπησχολημένοι.

Εἰς ὑπηρετῆς προσέρχεται καὶ παρουσιάζει εἰς τὴν γραῖαν κυρίαν ἐπὶ δίσκου τηλεγράφημα· ἀλλ' ἡ κυρία εἰς ἄκρον μύωψ τοῦ λέγει·

— Εὐχαριστῶ, δὲν θέλω ἄλλο!

— Ἀλλὰ, κυρία, εἶνε . .

— Δὲν θέλω, σοῦ λέγω.

Ὁ ὑπηρετῆς, ἐκπληκτος, ἀποσύρεται.

Ἡ παρακαθημένη νέα στρέφει τὸ βλέμμα·

— Μαυρά, εἶνε τηλεγράφημα.

Τότε ἡ κυρία, τείνουσα ἀποτόμως τὴν χεῖρα ἵνα λάβῃ τὸ τηλεγράφημα, συναντᾷ ἄλλην παροψίδα, τὴν ὁποίαν ἐν τῷ μεταξὺ ἔπρεπεν ἄλλος ὑπηρετῆς, καὶ ἀποσύρει ἐξ αὐτῆς τεράχιον γλώσσης καλοψημένης!

Τὰ χρονικὰ διεγούονται ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῆς Βουργουνδίας Γεντρόνου ἀποθνήσκουσα, ἐβίασε τὸν σύζυγον αὐτῆς νὰ τῇ ὑποσχεθῇ ὅτι θὰ ἔθιαπτε μετ' αὐτῆς καὶ τοὺς ἱατροὺς τῆς!

ΛΑΛΗΘΕΙΑΙ

. . . Τὴν σήμερον τὰ ἥθη ὡς προβαίνουν Ὁ ἔπαινος καὶ ἡ μοιρὰ οὐδὲν σχεδὸν σημαίνουν. Κατὰ τὰ πάθη ἑκαστος ἡ τὰ συμφέροντά του, Ὁ μὲν σὲ δίδει στέφανον, ὁ δ' ὕστρακον θανάτου. (Μολιέρους).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ Καλιφορνία, ἣν ἄλλοτε περίφημον καὶ θίστων μόνον τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, εἶνε νῦν πρωτίστως χώρα γεωργικῆ. Ἐκτακτον ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἰδίως ἡ καλλιέργεια τῶν ἀμπέλων. Κατ' ἐπίσημον στατιστικὴν, ἐν ἔτει 1880 ἡ Καλιφορνία παρήγαγε 4,300,000 ἐκατόλιτρα οἴνου καὶ 200,000 ἐκατόλιτρα οἰνοπνεύματος.

Ἐν Βερολίνῳ ἡ Ἑταιρία τῶν τηλεφώνων ἀνίδρυται ἐν τῇ Δευδροστοιχίᾳ τῶν Φιλυρῶν γράφειον, ἐν ᾧ ὁ βουλόμενος δύναται νὰ συνδιαλεχθῇ ἐπὶ πέντε λεπτά τῆς ὥρας διὰ τοῦ τηλεφώνου μετὰ τῶν συνδρομητῶν τῆς Ἑταιρίας, ὧν τὰ δόγματα εἶνε ἀναγεγραμμένα ἐν ἰδίῳ πίνακι.

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΤΟΥ ΒΑΛΤΕΡ ΣΚΩΤ

Ὁ Βάλτερ Σκῶτ, γράφων πρὸς νέον ζητοῦντα συμβουλὰς παρ' αὐτοῦ, ἔλεγε· «Πρόσεχε νὰ μὴ ἐμπέσης εἰς σφάλμα κοινὸν εἰς τοὺς ὀλίγην ἔργα· εἰς ἔχοντας, ἐννοῶ τὴν εἰς μηδαμινὰ χρονοτριβὴν. Μὴ ἀναβάλλῃς τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ παραυτίκα ἐκτέλει αὐτὴν καὶ μὴ σχολάζῃς πρὶν ἔργασθῃς. Ὁλόκληρον στράτευμα εἰς ἀταξίαν πρὶν ἔργασθαι περιγίγνεται, διότι τὰ προπορευόμενα ἐνίοτε προβαίνουν οὐκ ἐκτακτῶς καὶ ἀτάκτως. Τὸ τάγμα τὰ εἶναι ὡς πρὸς τὰς ὑποθέσεις· εἰς τὴν αὐτὴν συμπερίγεται δὲν τελειώσῃ εὐθὺς ἀκριβῶς καὶ ἐν τάξει, συσσωρεύονται ἄπειροι ὑποθέσεις καὶ ἐν αὐταῖς κατεπεύγουσαι, μέχρις ὅτου γινόμεναι ὁρώπινος νοῦς δύναται νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν σύγχεσιν».